

Fanatisme in het Twentse volleybal

Hoe regionaliteit en landelijkheid Twentse volleybalsters motiveert

Figuur 1: foto Ewald Reinders

Bachelor's scriptie

Geografie, planologie en milieu, Radboud Universiteit

Jurre Nawijn, s1007164

Begeleider: Hanna Murray-Carlsson

Juni 2020

Voorwoord

Na mijn middelbare schooltijd wist ik niet wat ik wilde gaan studeren. Daarom koos ik voor een tussenjaar. In dit tussenjaar ben ik begonnen met volleyballen bij Krekkers in Mariaparochie, Twente. Gezien er geen jongens jeugd in de vereniging was ben ik nooit eerder begonnen met deze sport. Het eerste en enige herenteam zocht nog iemand om het team te complementeren. Ik deed aan fanatiek wielrennen op de weg maar had een blessure opgelopen en mistte daarin het sociale aspect, dus toen ik hoorde dat het team nog iemand zocht heb ik mij aangemeld. Zo ben ik rechtstreeks bij de senioren ingestroomd.

Tijdens dit tussenjaar heb ik de keuze gemaakt voor de studie geografie, planologie en milieu in Nijmegen en heb ik heel erg genoten van het volleybal en de volleybalvereniging. Binnen de vereniging ervaarde ik hoe sterk mensen betrokken kunnen zijn bij een vereniging en welke gezelligheid dit met zich meebrengt. In dit jaar was ik heel gemotiveerd voor het volleyballen en het beter worden hierin.

Het moment kwam toen om naar Nijmegen te verhuizen, daar hoorde dus ook een nieuwe volleybalclub bij. In het eerste jaar trainde en speelde ik wedstrijden doordeweeks in Nijmegen en speelde ik wedstrijden in de weekenden in Twente. Na een jaar heb ik besloten om te stoppen met het spelen in Twente i.v.m. het niet meer willen moeten heen en weer reizen. Tussen de twee verenigingen merkte ik verschillen op in betrokkenheid en sfeer.

Toen ik in mijn minor sport en sportpsychologie de opdracht kreeg onderzoek te doen naar een sport cultuur wist ik gelijk welke ik wilde onderzoeken: de Twentse volleybal cultuur. Daarin kwam ik er achter dat er in Twente bovengemiddeld veel teams op het nationale niveau spelen en er bovengemiddeld veel dames op het allerhoogste niveau uit Twente komen. Zo kwam er bij mij de vraag op hoe dit kwam en welk verband dit heeft met mijn eigen ervaringen.

Zo kwam in de minor ook de zelfdeterminatietheorie aan bod. Deze theorie sprak over de rol van verbondenheid in motivatie. Ik had zelf ervaren hoe dit een verschil kan maken in motivatie. In Twente was er een grotere betrokkenheid en voelde ik ook een grotere motivatie voor het volleybal dan in Nijmegen. Zo kwam ik terecht bij mijn onderwerp voor de bachelorscriptie. Voor mij was dit het perfecte bruggetje tussen de minor die ik heel leuk vond en mijn eigen studie, geografie.

Daarom besloot ik op zoek te gaan naar wat er in Twente speelt waardoor er zo'n sterke volleybal factor in de regio te vinden is. Samen met mijn scriptiebegeleider Hanna Carlsson ben ik toen aan de slag gegaan om duiding te vinden. Graag wil ik Hanna bedanken voor haar enthousiasme in de begeleiding en haar kritische feedback die ik altijd binnen één dag (maar ook vaak binnen vijf minuten) terug kreeg! Zo is deze scriptie tot stand gekomen.

Abstract

In de regio Twente wordt er in veel dorpen op hoog niveau gevolleybald. Binnen de geografie bestaat er volgens Bale (1988) de potentie om via onderzoek naar sport geografisch begrip van regio's te verbreden en te verdiepen. Met dit onderzoek is getracht bij te dragen aan de vervulling van deze potentie. Aan de hand van de zelfdeterminatietheorie rondom motivatie is er een brug geslagen tussen de sport en de geografie omdat motivatie binnen verschillende culturen op verschillende manieren tot stand kan komen. Zo is er onderzocht hoe de motivatie bij de Twentse volleybalsters tot stand kwam en welke invloed plaats hier op had. De facetten van plaats waren in dit onderzoek de cultuur, identiteit, landelijkheid en regionaliteit. Via een focus group en een interview is er data verzameld. Hieruit volgde dat het dorp in Twente met zijn lokale cultuur, identiteit, regionaliteit en dorpse karakter zorgde voor verbondenheid bij de volleybalsters met niet alleen elkaar maar ook hun omgeving. Dit liet zien hoe er in Twente sprake is van een lokale cultuur en waar de kracht van een dorp uit kan bestaan. Met de verbondenheid die de plaats met zijn cultuur, regionaliteit en landelijkheid meebracht beïnvloedde plaats de motivatie positief. Zo liet het zien hoe motivatie niet alleen tussen nationale culturen kan verschillen, maar ook tussen regionale culturen, dorp en stad.

In the region of Twente, the Netherlands, many clubs in villages play volleyball at a high level. Bale (1988) wrote that in the field of geography studying sports has a potential of expanding geographical knowledge of regions. This thesis seeks to contribute to fulfilling this potential. By use of the self determination theory for motivation a bridge is laid between sport science and geography, as a part of this theory writes how motivation can arise differently between cultures. This research examined how motivation arose for female volleyball players in the region of Twente and which influence place had on this. Place was defined by culture, identity and regionality in this thesis. Data was collected through a focus group and an interview. The data showed that the village in Twente with its local culture, identity and regionality not only provided for relatedness between players but also a relatedness with place. This showed that there is a local culture in Twente and what the strengths of a village can be. The relatedness that followed from the place with its culture and regionality positively influenced the motivation for the female volleyball players. This showed how motivation not only differs between national cultures, but also between regionale cultures and how regionality plays a part in this.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	
1.1. Inleiding	pag. 6
1.2. Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie	10
1.3. Onderzoeksdoel	11
1.4. Onderzoeksvragen	12
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	
2.1. Zelfdeterminatietheorie	pag. 13
2.2. Motieven voor sportdeelname	14
2.3. Cultuur	16
2.4. Identiteit	17
2.5. Regionaliteit en landelijkheid	18
2.6. Gemeenschap	20
2.7. Antwoord op onderzoeksvraag vanuit de literatuur	21
Hoofdstuk 3: Methodologie	
3.1. Onderzoeksstrategie	pag. 22
3.2. Operationalisatie begrippen	25
3.3. Dataverzameling	25
3.3.1. Field notes	30
3.4. Respondenten	31
3.4.1. Karakterisaties deelnemers	31
3.5. Reflectie op het proces	32
3.6. Data analyse	35
Hoofdstuk 4: Motivatie en plaats	
Overzicht	pag. 36
4.1. Fanatisme en intrinsieke motivatie	36
4.2. Competentie en autonomie	38
4.2.1. Competentie	38
4.2.2. Autonomie	39
4.2.3. Conclusie	40
4.3. Verbondenheid	40
4.3.1. Noaberschap	41
4.3.2. Volleybalhistorie	42
4.3.3. Het dorp en de regio	43
4.3.4. Plaats en motivatie	47
4.3.5. Conclusie	50
4.4. Algemenering	51

Hoofdstuk 5: Conclusie	
5.1. Discussie	pag. 53
5.1.1. Interne en externe validiteit	53
5.1.2. Discussie	53
5.1.3. Limitaties van het onderzoek	55
5.1.4. Suggesties voor toekomstig onderzoek	56
5.2. Conclusies	57
5.3. Aanbevelingen	58
Bronnen	pag. 60
Bijlagen	pag. 68
Focus group interview guide	68
Coach interview guide	72
Field notes	74

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1. Inleiding

In een column van volleybalster Kim de Wild uit Brabant, nu werkzaam voor sportbedrijf Almelo, in het Almelo's weekblad van 18 februari 2020 begint zij met het volgende:

“Het is iets wat de Tukker niet direct beseft, maar Twente is verreweg de meest volleybal liefhebbende regio van het land. Als volleyballende Brabander keek ik de eerste jaren dat ik hier woonde mijn ogen uit. ... Waar in Twente wordt gevolleybald, daar is het druk.”

Bouwend op deze observatie wijzen de cijfers uit dat Twente een sterke volleybal factor kent. Met zeven van de vierentwintig teams in de eerste divisie dames in het seizoen van 2019-2020, het derde niveau van Nederland, uit Twente. Met drie van de tien Eredivisie dames teams in het seizoen 2019-2020 uit Twente: Eurosped (Vroomshoop), Apollo 8 (Borne) en Set-Up '65 (Ootmarsum). En met 5 van de 28 speelsters op het hoogste internationale niveau (Nederlands dames team en de Duitse, Italiaanse en Turkse competities) komend uit Twente (eigen data) ontstaat er een patroon waaruit geconcludeerd zou kunnen worden dat Twente oververtegenwoordigd is en dit geen toeval is. Andere regio's leveren gemiddeld 1,4375 speelster per regio. Waar Noord Holland Noord en Friesland er 3 leveren. Met een bevolking van 631.146 personen in Twente, 626.773 personen in Noord Holland Noord (Kop van Noord Holland en Alkmaar en omgeving) en 649.944 personen in Friesland (Noord-Friesland, Zuidwest-Friesland en Zuidoost-Friesland) (CBS, 2019a) wordt er duidelijk dat er in ieder geval geen verband kan zijn met bevolkingsaantallen.

Het succes van Keniaanse hardlopers wordt vaak toegeschreven aan de goede genen die zij hebben. Echter is hier op dit moment weinig bewijs voor (Sands & Sands, 2010). Zo schrijven Sands & Sands in 'The Anthropology of Sport and Human Movement: A Biocultural Perspective' (2010) dat de cultuur waarin een Keniaan opgroeit een grote rol speelt in het succes van de Keniaanse hardlopers wereldwijd. Zij kennen veel nationale topsporters die als een voorbeeld fungeren voor de jeugd, een manier waarmee er aan de armoede kan worden ontsnapt door hard te lopen. Ook moeten mensen in Kenia vaak grote afstanden lopen om naar school te gaan, eten te kopen of water te halen, waarbij kinderen vaak rennen. Daarnaast is hardlopen de enige toegankelijk sport in Kenia, waar voorzieningen voor andere sporten zoals voetbal, basketbal of andere sporten vaak ontbreken. Deze invloed van cultuur op de sport wordt vaker terug gezien in andere landen: Canada met ijshockey (Earle, 1995), Jamaica met hardlopers (Taylor, 2015) of Amerikanen met basketbal (Dubrow & Adams, 2010).

Volgens Rogers, Castree & Kitchin (2013) is cultuur een manier van leven die voortkomt uit bepaalde waarden en tradities. Bale (1988) beargumenteerde dat met het bestuderen van sport deze bepaalde waarden en tradities beter begrepen kunnen worden. Zo heeft het bestuderen van de link tussen sport, gemeenschap, identiteit en cultuur volgens Bale (1988) de potentie om geografisch begrip van gebieden verder uit te breiden. Wagner (1981) bevestigde deze cruciale link tussen sport en ruimtelijkheid en definieerde deze als 'sport en cultuur'.

Deze onderzoeken zijn allen gedaan op een nationaal schaalniveau. In de definitie van cultuur is geen schaalniveau opgenomen. Dit betekent dat culturen zich op allerlei schaalniveaus af kunnen spelen. Omdat er in dit onderzoek gekeken wordt naar een fenomeen dat terugkomt binnen een regio is voor dit onderzoek de cultuur in de regio Twente van belang. Regio's zijn volgens Rogers et al. (2013) dan ook 'relatief begrensde gebieden gezien als betekenisvol voor geografische analyses bij aanwezigheid van een of meer onderscheidende kenmerken of een hoog niveau van functionele integratie'. Twente is een relatief begrensd gebied dat als betekenisvol gezien kan worden voor geografische analyses door aanwezigheid van een of meer onderscheidende kenmerken. Deze onderscheidende kenmerken komen onder andere voort uit de regionale cultuur.

Löwik (2003) vond hoe Benjamin Willem Blijdenstein tussen 1780 en 1857 al schreef over facetten van de Twentse streekcultuur. Wanneer er in dit onderzoek gesproken wordt van de regionale cultuur is dit ook de streekcultuur. Velen volgden Blijdenstein in het beschrijven van de Twentse cultuur, deze geschriften vonden bij een breed publiek in Twente gehoor. Dit laat zien hoe er in Twente al lange tijd sprake is van een regionale cultuur.

Zoals hierboven beschreven onderscheid Twente zich als volleybal regio. Hoe zit dat binnen de regio? Kijkend naar de niveaus waarop de teams en clubs spelen is er een patroon te ontdekken. Geen enkel dames volleybalteam uit de steden Almelo, Hengelo of Enschede in Twente bevindt zich in de hogere landelijke klassen derde divisie tot en met Eredivisie. In deze klassen bevinden zich wel negentien teams uit de volgende dorpen in Twente: Vroomshoop, Borne, Ootmarsum, Weerselo, Mariaparochie, Tubbergen, Rossum, Wierden, Geesteren, Rijssen, de Lutte, Denekamp en Vasse (www.volleybal.nl).

Dat volleybal simpelweg populairder is in de dorpen gaat niet op. De Bosscher, Sotiriadou & van Bottenburg (2013) geven aan dat de link tussen massa deelname aan sport en het bereiken van de top kan bestaan, maar niet in alle gevallen zo is. De schaal waar naar gekeken wordt is hiervoor van belang. Dat de populariteit van de sport op de schaal van een vereniging niet zorgt voor een hoger niveau blijkt uit de vrouwelijke ledenaantallen van de verenigingen in Twente.

De verenigingen AAstad (Almelo), Webton (Hengelo), Harambee en Twente '05 (Enschede) hebben tussen de 151 en 193 vrouwelijke leden, allen meer dan Vasse, De Lutte en Rossum, maar spelen wel twee tot vier niveau's lager. De andere verenigingen in de dorpen hebben tussen de 181 en 269 vrouwelijke leden. Apollo 8 (Borne) is de grootste vereniging met 407 vrouwelijke leden (ledenaantallen opgevraagd bij Nevobo, de Nederlandse Volleybal Bond). Bij het onderling vergelijken van de verenigingen in de dorpen wordt ook duidelijk dat het hebben van meer leden niet automatisch leidt tot het spelen op een hoger niveau. Zo heeft Set-Up '65 (Ootmarsum) minder leden dan Krekkers (Mariaparochie-Harbrinkhoek) en DeVoKo (Denekamp) en maar iets meer leden dan WVC Volley (Wierden) maar speelt het toch Eredivisie t.o.v. eerste en tweede divisie.

Wanneer dit fenomeen vergeleken wordt met de provincie Groningen valt er juist een meer gebalanceerd patroon te herkennen. In de stad Groningen spelen er op het niveau van derde divisie tot en met Eredivisie zeven dames teams, waar er in de dorpen Zuidhorn, Haren, Bedum en Veendam vier teams in de derde divisie uitkomen (www.volleybal.nl).

Daarmee zijn er twee geografische aspecten die het Twentse volleybal kenmerken: de regionaliteit en het verschil tussen dorp en stad. In 1992 schreef Roberts in zijn boek *Motivation in sport and exercise* over het belang van motivatie voor sportprestaties. Chantal, Guay, Dobрева-Martinova & Vallerand (1996) concludeerden ook dat motivatie een belangrijke rol speelt in sportprestaties. Voor het ontleden van motivatie werd in het onderzoek de zelfdeterminatietheorie gebruikt. Daarin werd beargumenteerd dat motivatie binnen verschillende culturen op verschillende manieren tot stand kan komen. De zelfdeterminatietheorie beschrijft dat voor deze motivatie de vervulling van de drie behoeften voor competentie, autonomie en verbondenheid van groot belang zijn.

De zelfdeterminatietheorie biedt daarmee een duidelijk framework voor onderzoek naar hoe motivatie tot stand komt. Met het bestuderen van deze totstandkoming van de motivatie bij de Twentse volleybalsters kunnen er verschillen tussen culturen duidelijk worden. Zo kan er een link worden gelegd tussen de sport en de geografie en kan het geografisch begrip van de regio verbreed en verdiept worden. Tevens is de zelfdeterminatietheorie een sterk en breed empirisch onderbouwde theorie. Dit laat zien waarom de theorie geschikt is voor dit onderzoek.

Hospers schreef over Twente dat er (2004) "nergens in Europa zoveel wordt samengewerkt in sociaal-culturele verbanden" dan in Twente. Dit laat zien hoe de verbondenheid in Twente een belangrijke rol speelt. Daarom zal binnen dit onderzoek de nadruk liggen op hoe volleybal de psychologische behoefte van verbondenheid vervuld bij de Twentse volleybalsters. Dit is bovendien interessant in een tijd waarin er sprake is van een individualiseringstrend waardoor verbondenheid met verenigingen onder druk komt te staan (Kuipers, 2019).

Om de regio Twente en het volleybal in Twente beter te begrijpen zal er in dit onderzoek gekeken worden naar volleybalvereniging Krekkers. Krekkers is een echte dorpsvereniging. Eens in de veertien dagen is het op de vrijdagavond en zaterdag druk bij sporthal de Haambrink in Mariaparochie. Dan spelen alle Krekkers teams hun thuis wedstrijden. Eerst op vrijdagavond enkele teams en op zaterdag in de ochtend de jeugd en 's middags de hogere dames teams met als laatste dames 1 op het centre court. Op zaterdagen is het dan ook een komen en gaan van mensen bij de sporthal. Ouders rijden al vroeg in de morgen af en aan om kinderen te brengen en te kijken bij de wedstrijden. De wat oudere kinderen komen zelf op de fiets maar brengen ook familie als support mee. In de loop van de middag blijven deze kinderen en ouders hangen om ook bij de hogere damesteams te kijken. Dan komt niet alleen meer vriend en familie kijken maar ook supporters vanuit het dorp. De tribune kan dan aardig vollopen, zoals ook bij de wedstrijd hieronder afgebeeld tussen Krekkers en Dynamo Apeldoorn. Ook na de tijd blijven veel mensen wat eten en drinken in de kantine. Op zo'n zaterdagmiddag wordt er meer dan alleen gevolleybald in de Haambrink, ook treffen en spreken veel mensen elkaar.

Figuur 2: stilstaandbeeld video Jan Lamberts via <http://aavisie.nl/nieuws/sport/24393/Bekeravontuur+voorbij+voor+dames+Krekkers/>

Komend uit dubbeldorp Mariaparochie en Harbrinkhoek met inwonertal 1870 (CBS, 2019b) speelt de vereniging in het seizoen 2019-2020 eerste divisie en is in dat seizoen gepromoveerd naar de topdivisie, het niveau net onder de Eredivisie. De vereniging kent veertien mini's teams, elf jeugd meisjes teams, vier senioren recreanten dames teams en zes senioren dames teams. Dat zijn 74 meisjes in de mini's, 99 meisjes in de jeugd (en 1 jongen), 39 senioren recreanten dames en 69 senioren dames (www.krekkers.nl). Dat zijn 281 dames in een volleybalvereniging in een dorp met 905 vrouwen (CBS, 2019b). Zulke verenigingen zijn in meer Twentse dorpen terug te vinden.

Voor het onderzoek zal een theoretisch kader gevormd worden omtrent motivatie, cultuur, identiteit, regionaliteit, landelijkheid, gemeenschap en motieven voor sportdeelname. Vervolgens zullen deze theorieën afgezet worden tegen de empirische bevindingen die

voortkomen uit een focus group met speelsters van de vereniging en een interview met een coach binnen dit onderzoek. Om te begrijpen waarom er gevolleybald wordt zullen de verschillende motieven voor sportdeelname getoetst worden. De data die uit deze toetsing voortkomt zal binnen het kader van de zelfdeterminatietheorie aan de hand van de literatuur van betekenis worden voorzien en worden afgezet tegen de theorieën. Daarin zal worden beschreven waar de theorie overeenkomt en waar de theorie strookt met de empirische bevindingen van dit onderzoek. Naderhand zullen praktische overwegingen voortkomend uit het onderzoek besproken worden.

1.2. Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

De relevantie van dit onderzoek is dat het aan de hand van sport geografisch begrip van de regio Twente verbreed en verdiept. Bale (1988) beschreef in zijn artikel 'The place of 'place' in cultural studies of sports' dat het gebruiken van sport om geografische vraagstukken, in dit geval de link tussen sport, gemeenschap, identiteit en cultuur, te begrijpen vaker uitzondering dan regel is geweest en daarmee potentie heeft om geografisch begrip van deze gebieden verder uit te breiden. Met dit onderzoek wordt deze potentie vervuld.

Daarnaast is dit onderzoek relevant omdat er door middel van kwalitatief onderzoek de grenzen van de zelfdeterminatietheorie verlegd worden. Lynch, Salikova & Eremeeva (2020) schreven dat het meeste empirische bewijs voor de zelfdeterminatie theorie bestaat uit kwantitatieve gegevens. In het artikel worden twee onderzoeken aangehaald waar er aan de hand de zelfdeterminatietheorie kwalitatief onderzoek is gedaan. Beide onderzoeken lieten zien hoe kwalitatief onderzoek de grenzen van het huidige begrip van de zelfdeterminatie theorie kunnen verleggen. Dit onderzoek is relevant omdat hierin ook via kwalitatief onderzoek de grens van het huidige begrip van de theorie getracht verlegd te worden.

Omdat binnen het onderzoek de nadruk ligt op verbondenheid is het onderzoek als laatst wetenschappelijk relevant omdat het hiermee ook kijkt naar de link tussen een sportvereniging en de gemeenschap waarin deze ligt. Bij een sportvereniging in een dorp zijn meer mensen betrokken dan enkel de sporters zelf, ook bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden en dorpsgenoten komen bij de wedstrijden kijken. Hiermee verkent het onderzoek een volgens Heere & James (2007) onontdekt gebied waar er gekeken wordt naar het verband tussen een sport team of club en de gemeenschap waarin deze zich bevindt.

Naar mijn inziens zijn onderzoeken vaak te veel gefocust op één thema, de sport of de geografie, en niet wat deze twee voor elkaar betekenen. Zoals het onderzoek van Bale (1988) hierboven en de onderzoeken in het artikel Sports geography: new approaches, perspectives and directions van Wise & Kohe (2018) met name kijken naar welke impact de sport op de geografie heeft. Aan de andere kant kijken onderzoeken binnen de sport zoals bijvoorbeeld die van Côté, Murphy-Mills & Abernethy (2012) of Chantal et al. (1996) op hun beurt vervolgens vaak naar hoe geografische thema's sportprestaties beïnvloeden. Theorieën binnen de sport geografie zijn van waarde voor het geografisch begrip, de zelfdeterminatietheorie voor het begrip van het sportgedrag. Op zichzelf kan het ene vakgebied niet veel zeggen over de andere. In dit onderzoek wordt er een brug geslagen tussen deze twee vakgebieden en wordt er gekeken naar hoe sport en geografie elkaar kunnen beïnvloeden, en niet alleen hoe het een het ander kan beïnvloeden.

Het onderzoek is maatschappelijk relevant omdat met het beter begrijpen van hoe motivatie binnen verschillende contexten tot stand komt er geleerd kan worden hoe binnen deze contexten sportorganisaties motivatie op een gezonde manier gestimuleerd kan worden. Sporters zijn vaak al gemotiveerd, daarom sporten zij eenmaal. Echter kunnen de motieven voor het sporten intrinsiek of extrinsiek zijn. Kasser & Ryan (1993, 1996) vonden dat wanneer iemand intrinsieke motieven voor zijn gedrag kende zijn mentale welzijn (zelfvertrouwen, zelfontplooiing en afwenden van depressieve en angstgevoelens) hoger was dan wanneer diegene extrinsieke motieven voor zijn gedrag kende. Door het beter begrijpen van de totstandkoming van motivatie bij sporters kan niet alleen motivatie gestimuleerd worden maar kan dit ook op een gezonde manier gedaan worden.

1.3. Onderzoeksdoel

Met het onderzoek wordt getracht door middel van het begrijpen van de totstandkoming van de motivatie bij de Twentse volleybalsters het geografische begrip van de regio Twente te verbreden en verdiepen. Daarmee is dit onderzoek een toevoeging aan de literatuur betreffende de zelfdeterminatietheorie, regionaliteit en het verschil tussen dorp en stad. Het onderzoeksdoel is dan ook: het verbreden en verdiepen van het geografische begrip van de regio Twente door middel van het begrijpen van de totstandkoming van de motivatie voor het volleybal bij Twentse volleybalsters.

1.4. Onderzoeksvragen

Aan de hand van het hierboven beschreven onderzoeksdoel is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

Hoe beïnvloedt de plaats van een volleybalvereniging motivatie bij volleybalsters?

Om een onderbouwd antwoord te geven op de onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen gespecificeerd:

Hoe worden de psychologische behoeften voor motivatie van competentie en autonomie vervuld met het volleybal en welke rol speelt plaats hierin?

Hoe beïnvloedt de geschiedenis van een plaats de psychologische behoefte voor verbondenheid?

Hoe beïnvloedt landelijkheid en regionaliteit de psychologische behoefte voor verbondenheid?

Hoe beïnvloedt lokale cultuur de psychologische behoefte voor verbondenheid?

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

2.1. Zelfdeterminatietheorie

Zoals in de introductie beschreven biedt de zelfdeterminatietheorie een duidelijk framework voor de totstandkoming van motivatie, om de onderzoeksvraag goed te kunnen beantwoorden is een begrip van motivatie en de zelfdeterminatietheorie van belang.

Binnen de zelfdeterminatietheorie zijn er drie psychologische behoeften die bijdragen aan motivatie (Deci & Ryan, 1985; 2000). Deze behoeften zijn competentie, autonomie en verbondenheid. Dit zijn drijfveren voor gedrag dat deze behoeften vervult. Voor de volleybalsters is dat gedrag het volleyballen en het verenigingsleven. Wanneer deze behoeften vanuit de sociale context gevoed worden ontwikkelt de motivatie bij een individu zich, ze zijn essentieel voor de ontwikkeling en ontplooiing van een individu. Op het moment dat deze behoeften op zo'n manier vervuld worden dat zij in lijn zijn met je eigen waarden en behoeften is er sprake van intrinsieke motivatie. Bij intrinsieke motivatie wordt de waarde van het gedrag in het gedrag zelf gevonden en niet wat je met het gedrag bereikt zoals bij extrinsieke motivatie (Bakker & Oudejans, 2019).

Deze intrinsieke motivatie brengt meer voordelen met zich mee dan extrinsieke motivatie. Het zorgt voor het sneller willen beoefenen van een sport (Pedersen, 2002), het meer plezier hebben in de sport en het langer blijven spelen van de sport (Vallerand, Deci & Ryan, 1987). Factoren die niet alleen bijdragen aan een hoog niveau van sport (Crouse, 2018) maar ook aan een duurzaam hoog niveau waarbij mensen nog steeds plezier vinden in hun sport (Côté, 2012).

Chantal et al. (1996) vonden in hun onderzoek naar motivaties van Bulgaarse topatleten dat de medaillewinnaars vaak extrinsiek gemotiveerd waren. Vrouwen waren binnen het onderzoek vaker intrinsiek gemotiveerd dan mannen. In de discussie wordt beargumenteerd hoe de bevindingen in het licht van de culturele context van Bulgarije van dat moment gezien moeten worden. Motivatie kan dus cultuur afhankelijk zijn. Hieronder zal dieper op de drie psychologische behoeften voor motivatie in worden gegaan en zal gekeken worden of zij ook cultuurafhankelijk kunnen zijn.

De behoefte aan competentie betekent dat je je eigen gedrag als effectief en geslaagd wilt zien en een gevoel van bekwaamheid wilt ervaren. Dit gevoel wordt versterkt door optimale uitdaging en positieve feedback. Het wordt ondermijnd door het tegenovergestelde: te grote uitdaging en negatieve feedback.

De behoefte aan autonomie houdt in dat je jezelf wilt zien als degene die jouw gedrag stuurt en dat je wilt ervaren dat je zelf de initiatieven neemt. Keuzes, uitleg en erkenning van gevoelens versterken vervullen deze behoefte. Tastbare prijzen, deadlines en opgelegde doelen en controle werken deze behoefte tegen.

Over het belang van autonomie in de motivatie bestaat discussie. Chirkov (2007) stelt dat autonomie of een natuurlijk bevorderaar van welzijn is of dat deze bevordering afhankelijk van welk belang de onderzoeker zelf aan deze behoefte stelt vanuit zijn eigen cultuur en de waarden die deze met zich meebrengt. Daarin moet de onderzoeker rekening houden met de waarden die samenlevingen toedichten aan autonomie vanuit de waarden die hun cultuur

met zich meebrengt. Daarnaast beargumenteert hij dat individualisme niet hetzelfde is als autonomie en dat ondanks de verschillen in waardering van autonomie de vervulling van deze behoefte belangrijk is voor het welzijn van mensen. Hierin is het volgens Chirkov (2007) van belang dat er rekening wordt gehouden met de cultuur waarin de behoefte wordt vervuld en dat zo de vervulling van deze behoefte kan verschillen.

De behoefte aan verbondenheid wordt vervuld wanneer iemand het veilige gevoel van het bij anderen horen ervaart. Je wilt veilige relaties met anderen hebben. Respect, zorgzaamheid, inclusiviteit en veiligheid helpen bij het vervullen van deze behoefte. Competitie, cliques, kritiek en tradities werken de vervulling van deze behoefte juist tegen. In dit onderzoek zal er met name gekeken worden naar hoe deze behoefte vervuld wordt en welke invloed plaats hier op heeft.

De kracht van verbondenheid in motivatie blijkt uit het onderzoek van Bao & Lam (2008). Zij vonden dat binnen wat de ouders willen dat het kind doet (externe motivaties) toch de behoefte aan autonomie vervuld kan worden wanneer de socio emotionele verbondenheid tussen het kind en de ouder sterk is. Dit laat zien dat er ondanks extrinsieke motivatie door gebrek aan autonomie toch intrinsieke motivatie kan ontstaan. Deze intrinsieke motivatie is echter pas vaak op een wat oudere leeftijd terug te vinden (Vallerand, 1997). Voor de vorm van intrinsieke motivatie waarvan sprake is bij de volleybalsters is een voldoende mate van volwassenheid nodig. Dit is omdat de bewustwording van verbondenheid en het vinden van waarde hierin een ingewikkeld proces is.

Lynch (2020) deed onderzoek naar de drie behoeften in verschillende culturele contexten. In de VS en China werd gekeken naar de mate van internalisatie met jouw omgevingscultuur en de vervulling van de drie psychologische behoeften. Daarin vond Lynch (2020) een verband tussen beide. Dus wanneer iemand meer geïnternaliseerd is met zijn omgevingscultuur zullen de drie psychologische behoeften voor diegene sneller vervuld worden.

2.2. Motieven voor sportdeelname

Ten grondslag aan motivatie zoals in 2.1. beschreven liggen motieven. Motieven zijn "stabiele eigenschappen die mensen aanzetten tot bepaalde gedragingen of activiteiten" (Bakker & Oudejans, 2019). Deze motieven zorgen vervolgens, samen met andere interne en externe factoren tot motivatie. Motivatie is "de toestand van iemand op een bepaald moment die leidt tot bepaald gedrag op dát moment" (Bakker & Oudejans, 2019).

Om de juiste vragen te stellen m.b.t. de motivatie van de volleybalsters is het van belang om vragen te stellen naar de motieven die de volleybalsters drijven in het volleybal. Uit de analyse van de antwoorden op deze vragen volgt welke psychologische behoeften het volleybal voor de volleybalsters vervuld. Voor het opstellen van de vragen is daarom gekeken naar de studies van Casey, Eime, Payne & Harvey (2009) en Wetton, Radley, Jones & pearce (2013).

In het onderzoek van Casey et al. (2009) werd er gekeken naar participatie in sport van 12-13 jarige meiden die in landelijke gemeenschappen in de Australische staat Victoria woonden. Hier is gezocht naar de motieven die meiden in de puberteit wonend in landelijke gebieden sporten hebben voor hun sport gedrag aan de hand van focus groups. Drie

thema's kwamen naar voren: intrapersonlijke factoren, interpersoonlijke factoren en organisatorische en omgevingsfactoren.

De intrapersonlijke factoren behelsten het volgende: een oriëntatie gefocust op de taak en een oriëntatie gefocust op het gevolg kwamen naar voren. Bij de focus op de taak speelden zij de sport omdat zij beter wilden worden in de sport en meer plezier wilden hebben in hun sport. De focus op het gevolg van sporten werd echter vaker aangewezen als reden om te sporten, waarin gezondheids en sociale voordelen het belangrijkste waren. Met name bij het gevoel van competentie werd participatie en het plezier hebben gestimuleerd. Deze competentie uit zich niet alleen in het behalen van resultaten in competitie maar ook in de erkenning van leeftijdsgenoten. Dit effect werd ook andersom gezien, bij het ontbreken hiervan werd een ontmoediging aan deelname in sport gevoeld, met name wanneer de sport in een team wordt gespeeld waarin men druk ervaart (Casey et al., 2009).

In andere woorden: degene die als de betere sporter gezien werd voelde meer motivatie voor sport, degene die als de mindere sporter gezien werd voelde minder motivatie voor sport. Dit uitte zich met name wanneer er een 'beter' en 'minder' team zou zijn (Casey et al., 2009).

Factoren die als interpersoonlijk werden gelabeld relateerden met name aan familie, vrienden en leeftijdsgenoten. Wanneer de familie van een meisje sportte was de kans groter dat zij ook ging sporten. Anderen werden ontmoedigd doordat ouders hun dochters niet wilden ondersteunen in hun sport. Het samenzijn met vrienden werd vaak in verband gebracht met het hebben van plezier, en was een belangrijke reden voor het deelnemen in de sport. Gedrag van leeftijdsgenoten kon het deelnemen aan sport ook met name negatief beïnvloeden door negatieve opmerkingen die het gevoel van competentie beïnvloeden (Casey et al., 2009).

De sportomgeving op scholen werd als positief en negatief gezien voor het deelnemen aan sport. Hier werd ook benadrukt dat positiviteit zou leiden tot het liever willen sporten, en negativiteit tot ontmoediging van sporten. Ook het geslacht van de leraar had een invloed, bij vrouwelijke docenten voelden de meiden zich meer op hun gemak. Competentie speelde een nog grotere versterkende rol in gemeenschaps of club sporten (Casey et al., 2009).

Ook werd de landelijke ligging genoemd als een beperkende factor door het ontbreken van of de afstand tot genoeg andere opties voor bewegen. Vaak zou er sprake zijn van te geringe animo voor een sport team. Ze gingen ook niet snel een andere sport spelen omdat ze daar toch dezelfde meiden tegen zouden komen. Het voldoen tot een zeker sport 'norm' werd ook gevoeld. Meiden zouden een bepaalde sport moeten gaan doen omdat alle meisjes dat doen. Het werd echter ook als een stimulerende factor gezien doordat mindere sporters sneller positief gestimuleerd worden, dat je met al je vrienden dezelfde sport speelt en dan er veel ruimte was voor het beoefenen van je sport (Casey et al., 2009).

In een vergelijkbaar onderzoek in Engeland, maar zonder het landelijke aspect en een focus op het niet in plaats van het wel sporten, kwamen Wetton et al. (2013) tot de volgende conclusies. Vier barrières werden gevonden waarom meiden van 15 en 16 in Engeland niet meededen in 'extracurriculaire team sporten of spellen': interne factoren, bestaande stereotypes, andere hobbies en leraren.

Interne factoren hadden te maken met het beleefde gebrek aan competentie en hierdoor een gebrek aan het plezier hebben, iets wat ook in het onderzoek van Casey et al. (2009) naar voren kwam. Daarnaast speelden schaamte en druk een rol. Negatieve ervaring leidden tot minder zelfvertrouwen en zelfgeloof. De onderzochte meiden misten een rolmodel en ervoeren een door de media gecreëerd stereotype dat sport een mannelijke bezigheid is. Ook familie werd net zoals Casey et al. (2009) als bepalende factor gezien. Daarnaast werden conflicterende hobbies en de houding van leraren genoemd. In de factor van de leraren werd hetzelfde effect als dat in de studie van Casey et al. (2009) geobserveerd, dat de 'betere' werden gesteund en de 'mindere' zich niet gesteund voelden (Wetton et al., 2013).

Wetton et al. (2013) gaven ook aan hoe deze barrières over komen kunnen worden. Het veranderen van de houding van leraren en de hoofdfocus van de media op mannelijk sport verschuiven. Dit vraagt een klein- en grootschalige aanpak, waar op scholen lokaal al iets gedaan kan worden, maar om daadwerkelijk het verschil te maken er een verandering in ideologie en beleid in scholing moet komen. De verschuiving van de focus van de media vraagt op meerdere vlakken om verandering. Namelijk in de media, het onderwijs, overheidsbeleid in sport en maatschappelijke denkbeelden van vrouwelijk sport en vrouwelijke atleten (Wetton et al., 2013).

2.3. Cultuur

Zoals Chantal et al. (1996), Chrikov (2007), Bao & Lam (2008) en Lynch (2020) beschreven kan cultuur op verschillende manieren invloed hebben op motivatie. Om deze invloed goed te kunnen begrijpen is het van belang te weten wat cultuur precies is. Rogers et al. (2013) geven de volgende definities aan het woord cultuur in de Dictionary of Human Geography:

1. A way of life underpinned by particular values and traditions.
2. The expression of those values and traditions through writing, music, visual, and performing arts, or through rituals, festivals, and the like.

Vertaald houdt dat in dat Rogers et al. (2013) cultuur definiëren als een manier van leven dat voortkomt uit bepaalde waarden en tradities. Deze manier van leven is een uitdrukking van deze bepaalde waarden en tradities door schrijven, muziek, beeld en theater of door rituelen, festivals en soortgelijke zaken. De manier van leven in Twente kan dus uitgedrukt worden door dat door sport, in dit geval volleybal, bepaalde waarden en tradities zich uiten in deze regio.

Krawczyk (1980) maakt een onderscheid tussen twee soorten cultuur en het verband met de sport. Sport en directe cultuur, wat inhoudt dat het doel van de sport hier gericht is op het bewegen en het verbeteren van jezelf. Bij sport en symbolische cultuur is het verband dat sport van een toegevoegde waarde is voor de gemeenschap, en dat dit ook erkend wordt door deze gemeenschap, in aan de ene kant het resultaat en het beter zijn dan de ander en aan de andere kant de waarde van het collectief en de betekenisgeving aan de gemeenschap. Zo onderscheiden regio's zich geografisch, economisch, etnisch, op politiek en op cultureel gebied van elkaar, geeft Krawczyk (1980) aan. Deze bepaalde waarden en tradities kunnen dus zijn het willen bewegen, het beter willen zijn dan de ander of het

groepsgevoel in een gemeenschap.

2.4. Identiteit

Identiteit van een individu definiëren Rogers et al. (2013) als een 'individueel of gedeeld gevoel van eigenwaarde'. 'Het is hoe mensen zichzelf zien en hoe zij uiten wie zijn innerlijk zijn'. 'Deze identiteit uit zich door wat mensen zeggen, schrijven, hun culturele smaken, hoe ze zich kleden, hun materiële bezittingen, wat ze ondernemen, met welke andere mensen zij optrekken en bij welke groepen zij horen'. Naast een individuele identiteit kan er ook sprake zijn van een collectieve identiteit, wat zich uit als een gevoel van verbondenheid tot een bepaalde groep. Individuen in deze groep kennen 'dezelfde denkbeelden, vooruitzichten, waarden en overtuigingen', hierin verwijzen Rogers et al. (2013) ook naar cultuur als begrip hiervoor. Dit is omdat deze collectieve- of groepsidentiteit betrekking kan hebben op het aanhangen van een bepaald voetbalteam of betrekking kan hebben op een plaats zoals een stad, regio of land. Cultuur kan ten grondslag liggen aan de identiteit van een bepaalde groep mensen.

Rogers et al. (2013) maken een onderscheid tussen ruimtelijke identiteit en identiteit. Ruimtelijke identiteit is in dit geval de 'place identity'. Deze ruimtelijke identiteit wordt gedefinieerd als 'identiteit of waargenomen beeld van een plaats', dit verschilt met de identiteit van een individu (dus het woord identiteit) die daar leeft. Deze identiteit uit zich in 'karakteristieken die een plaats uniek maken en een 'sense of place' helpen te vormen'. Met de tijd kan deze ruimtelijke identiteit veranderen door materiële transformaties, nieuwe discourses in de media en door marketing campagnes.

In het artikel van Ramshaw & Hinch (2006) identificeren zij drie zaken die de 'place identity' hebben beïnvloed van de plaats Edmonton toen zij een belangrijk ijs hockey evenement organiseerden in 2003. Deze waren de landelijke oorsprong van ijs hockey in de buitenlucht als Canadees nationalisme (de rol van nostalgie in 'place identity'), de potentie van het toerisme en de winsten van het evenement en de fans en gemeenschapsgeest van Edmonton. Daar voegt Bale (2002b) een vierde aan toe met 'place pride', de trots die iemand voelt bij de stad waar hij vandaan komt, woont of een andere verbintenis mee heeft. Deze vormen van lokale 'place pride' die zich uiten in de sport zijn volgens Bale (2002b) in de meeste instanties spontaan en ongedwongen door commerciële- of overheidsinstanties. Met name de gemeenschapsgeest van de mensen in Edmonton werd door de lokale media bijzonder element van de 'place identity' gezien dat zich uitte door het sportevenement (Ramshaw & Hinch, 2006). Welke van deze vier spelen een rol in de 'place identity' van Twente dat zich uit via het volleybal in Twente? Daarnaast schetsen Ramshaw & Hinch (2006) een breder palet aan identiteiten die ontleend kunnen worden aan een sport club. In dit onderzoek zal er gekeken worden naar de invloed van de geografische identiteit, op het niveau van het dorp of de regio.

Volgens Mooney, Casey & Smyth (2012) is de vorming van fysiek actieve identiteiten voor meiden in de puberteit levend in landelijke en meer regionale gebieden een relatief complex fenomeen, dat ver aan individuele of persoonlijke keuzes om te gaan bewegen voorbij gaat. In deze dorpen speelt sport een centrale rol als een middel voor sociale cohesie, gevoel van behoren en een vorm van identificeren met je omgeving (Macdonald & Kirk, 1996).

2.5. Regionaliteit en landelijkheid

In de onderzoeksvraag is naast motivatie het begrip plaats opgenomen, om te begrijpen wat de plaats inhoudt voor dit onderzoek is het belangrijk om te begrijpen wat een regio en een dorp betekent. Het woord regio werd door Rogers et al. (2013) gedefinieerd als een 'relatief begrensd gebied gezien als betekenisvol voor geografische analyses bij aanwezigheid van een of meer onderscheidende kenmerken of een hoog niveau van functionele integratie'. Gaffney (2014) ziet naast de locatie, de interactie tussen mens en omgeving, 'place' en de verplaatsing van mensen de regio als een kernconcept in de geografie van de sport. Wanneer er in dit onderzoek gesproken wordt van regionaliteit betreft dit de processen die invloed hebben op het gedrag en voortkomen uit Twente als regio.

Naast de regio is het dus belangrijk om te weten wat een dorp, hoe het verschilt van een stad en wat dit verschil kan betekenen. Definities over wanneer iets een dorp of stad is verschillen zeer per dorp, stad, regio, land of werelddeel. Rogers et al. (2013) zien een stad als een agglomeratie van mensen, ondernemingen en overheidsinstanties die een breder gebied faciliteren. Voor dit onderzoek binnen de regio Twente is deze definitie toereikend. In Twente is het duidelijk dat enkel Almelo, Hengelo en Enschede aan deze definitie voldoen en dus al stad gezien kunnen worden. Alle andere plaatsen in Twente zijn dorpen. Wel zijn er dorpen met stadsrechten zoals Ootmarsum, voor dit onderzoek zal dit echter links blijven liggen en enkel de scheiding zoals hierboven gebruikt worden. Dat betekent dus dat Almelo, Hengelo en Enschede voldoen aan de criteria van Rogers et al. (2013) voor een stad, daarmee zijn alle andere plaatsen geen stad en dus een dorp. Van andere benamingen zoals gehucht of buurtschap zal geen gebruik worden gemaakt. Nu is duidelijk wat een dorp is.

Wat een dorp voor de sport kan betekenen bleek uit de case study van Crouse genaamd Norwich: One Tiny Vermont Town's Secret to Happiness and Excellence (2018). Hierin deed zij onderzoek naar het dorp Norwich, Vermont in de Verenigde Staten. Uit dit dorp met ongeveer 3000 inwoners komen elf olympiërs die in totaal drie medailles hebben gewonnen. Crouse (2018) vond dat de volgende drie factoren een belangrijke rol hebben gespeeld in het succes van dit dorp. De ouders in het dorp behandelen elk kind van het dorp alsof het hun eigen kind is, wat voortkomt uit de gemeenschapszin die gegrond ligt in het agrarische verleden van het dorp. Als tweede factor vond Crouse (2018) dat sport als iets leuks werd gezien wat goed is voor je gezondheid en waardoor je lekker buiten kunt zijn, als een manier voor het opdoen van levenservaring en als een plek waar je vrienden voor het leven kunt vinden. De derde factor is dat ouders in het dorp de kinderen zelf eigenaar maakten van hun sport, wat bijvoorbeeld inhoudt dat zij ook zelf een deel van de kosten van de sporten dragen met behulp van verschillende baantjes.

Dat de ouders een belangrijke rol spelen in het niveau van sport dat het kind haalt wordt bevestigd door het onderzoek van Côté et al. (2012). Hierin geven zij aan dat ouders hun kind in de opvoeding de kans moeten bieden om te sporten, dat zij het kind zelf voor een sport laten kiezen, dat zij school net zo belangrijk vinden als sport, dat zij een grote investering van zowel tijd als financieel in de sport van hun kind doen, dat ouders zelf ook geïnteresseerd raken in de sport, wanneer zij dat nog niet waren, en dat blijven en dat ouders hun kind ondersteunen bij tegenslagen die zij ervaren bij het sporten.

Op het moment dat er in dit onderzoek gerefereerd wordt naar processen die ten gronde liggen aan het dorpse leven wordt hiervoor de term landelijkheid gebruikt. Deze verschilt van regionaliteit. In het Engels wordt hiervoor de term 'regionality' gebruikt, de vertaling hiervan naar regionaliteit brengt met zijn vertaling verwarring mee omdat de regio in dit onderzoek ook een rol speelt. Daarom is er voor dit onderscheid gekozen.

2.6. Gemeenschap

Crouse (2018) en Krawczyk (1980) schreven over wat een gemeenschap voor de sport kan betekenen en wat sport voor een gemeenschap kan betekenen. Daarom is het voor dit onderzoek van belang te begrijpen wat een gemeenschap is, hoe deze gemeenschappen kunnen verschillen en wat gemeenschappen verder kunnen betekenen. Daarnaast volgt er uit de verschillen tussen gemeenschappen ook verschillen tussen dorp en stad.

De definitie van gemeenschap is volgens Rogers et al. (2013) de volgende: gemeenschap is een 'vorm van sociale, en vaak ruimtelijke, organisatie op basis van gedeelde of lokale belangen'. Rogers et al. (2013) geven aan dat deze definitie vaak punt van discussie is binnen academia en beleidsmakers. Dit geeft aan hoe ingewikkeld dit begrip is. Wanneer een gemeenschap begint en eindigt is met name het pijnpunt (Rogers et al., 2013). Voor dit onderzoek zal iemand die onderdeel uitmaakt van een gemeenschap iemand zijn die fysiek naar plaatsen komt en blijft waar de gedeelde belangen zich tot werkelijke gebeurtenissen omzetten. Denk hierbij dus aan iedereen die naar de sporthal komt om de gedeelde belangen, bijvoorbeeld sporten, gezelligheid of betrokkenheid, te laten gebeuren.

Anderson & Stone (1981) geven aan dat gemeenschapsgevoel zich op een andere manier is gaan afspelen door de urbanisatie. Dit verschil laat zien hoe via gemeenschappen het verschil tussen een dorp en stad duidelijk wordt. Zo zijn in moderne steden relaties minder intiem geworden. Ostajen & Peters (2011) schrijven ook dat mensen die in steden gaan wonen daar wonen om bepaalde vormen van contact te ontgaan, wat voor minder sociale controle en cohesie zorgt dan in dorpen. In steden ervaart men 'gemeenschap door vriendschappen en informele organisaties' (Anderson & Stone, 1981). Dat verschilt met de meer traditionele manieren van gemeenschap via de kerk, familie of vrijwilligersorganisaties (Putnam, 2002). Dit komt door de band met elke gemeenschap waar iemand lid van is ook weer beïnvloed wordt door banden met andere gemeenschappen waar iemand lid van kan zijn. Ook de significantie van een gemeenschap speelt hierin een rol, dus hoe groot het aandeel is van het leven dat iemand steekt in die gemeenschap (Putnam, 2002). Concreet houdt dit in dat wanneer iemand bijvoorbeeld lid is van de volleybalvereniging, maar ook van de voetbalvereniging, dit dan zijn band met beide verenigingen beïnvloedt. Wat hieruit zou kunnen volgen in het verschil tussen dorp en stad is dat de kans op een geval als in de zin hiervoor groter is in de stad dan in een dorp doordat de stad simpelweg een groter aanbod aan verenigingen of andere gemeenschappen kent. Deze gegevens gebruiken sportteams om betrokkenheid bij het team en de club te vergroten, ze trachten zo op allerlei verschillende manieren een gemeenschapsgevoel te creëren rond de club (Heere & James, 2007).

De rol van sport in dit gemeenschapsgevoel blijkt uit Coleman (1961) zijn studie. Gemeenschappen hebben over het algemeen weinig gemeenschappelijke doelen, gezien er niet vaak meer oorlogen zijn en natuurrampen ook niet aan de orde van de dag zijn. Hierdoor zijn sportevenementen vaak een van de weinige momenten die wel dit gemeenschapsgevoel voortbrengen. Het aantrekkelijke van het gevoel van gemeenschap dat zich uit door sport is in verscheidene Amerikaanse interbellum gemeenschap studies aangetoond. Als voorbeeld wordt gegeven dat 'in Middletown maatschappelijke betrokkenheid en loyaliteit zich in die tijd zo ongeveer op de enige manier uitte rond het basketbal in gemeenschappen' (Lynd & Lynd, 1929).

2.7. Antwoord op onderzoeksvraag vanuit de literatuur

De onderzoeksvraag was als volgt: Hoe beïnvloedt de plaats van een volleybalvereniging motivatie bij volleybalsters? Aan de hand van de literatuur kan het volgende antwoord op de onderzoeksvraag geformuleerd worden: de plaats kan, met de cultuur die een plaats met zich meebrengt, de motivatie zo beïnvloeden dat deze op verschillende plaatsen op andere manieren tot stand kan komen. Zo kunnen cultuurverschillen er voor zorgen dat de ene psychologische behoefte in een bepaalde cultuur belangrijker wordt gevonden dan de andere psychologische behoefte. Door dit verschil kan motivatie in verschillende cultuur op verscheidene manieren tot stand komen. Naast een cultuur die een plaats met zich mee kan brengen kan het verschil tussen dorp en stad motivatie beïnvloeden door verschillen in leven tussen deze twee vormen van plaats. Daarin kan het gemeenschapsgevoel en de sociale cohesie in dorpen sterker zijn dan in steden.

Hoofdstuk 3: Methodologie

3.1. Onderzoeksstrategie

Kwalitatief onderzoek is het meest geschikt voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Dit is omdat verhalen en ervaringen een belangrijke rol spelen in het identificeren van de processen die meespelen in het vraagstuk. Cresswell (2013) beschrijft het als volgt: 'om sociale en culturele problemen te onderzoeken wordt kwalitatief onderzoek gebruikt omdat hiermee verdiepende gegevens verzameld kunnen worden door het praten met, en het observeren van, de betrokken mensen'. Nou is hier geen sprake van een probleem, maar wel van een sociaal of cultureel fenomeen, wat maakt dat deze manier van onderzoek geschikt is voor dit onderzoek. Er zal onderzoek gedaan worden naar belevingswerelden, ervaringen van mensen en gevoelens bij de sport en de plaats waarop en met wie zij dit doen. Daarom is kwalitatief onderzoek het meest geschikt.

Concreet gezien verhoudt dit zich op de volgende manier tot de onderzoeksvraag. De onderzoeksvraag was als volgt: Hoe beïnvloedt de plaats van een volleybalvereniging motivatie bij volleybalsters? Hoe plaats gedrag beïnvloedt is onder andere een cultureel fenomeen, zoals Rooney (1976) beschreef. Motieven die meespelen in de motivatie voor volleybal kunnen voortkomen uit deze sociale en culturele processen die gevolg zijn van de plaats van de vereniging. De literatuur van Mooney et al. (2012), Casey et al. (2009) en Wetton et al. (2013) beschreef dat deze motieven het gevoel van competentie, het gevoel van erkenning, gezondheidsvoordelen, de prestatie en rolmodellen als voorbeeld kunnen zijn. Deze literatuur is in de bijlagen gekoppeld aan de verschillende vragen naar de motieven.

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van interviews en focus groups. Oorspronkelijk was er ook het plan om een observatie te houden, dit is echter in duigen gevallen door het beëindigen van de volleybalcompetitie door de Nevobo (Nederlands Volleybal Bond) i.v.m. het coronavirus (Nevobo, 2020a). Eén team zal worden onderzocht. Hier zal er met de coach een interviews gehouden worden en een focus group met een gedeelte van de spelersgroep. Hierin wordt getracht door a.d.h.v. verschillende vragen een discussie op gang te brengen, waarin speelsters inzichten kunnen delen en de onderzoeker met name het gesprek zal observeren. Deze discussie zal online plaats gaan vinden i.v.m. de maatregelen omtrent het coronavirus, hier zal hieronder dieper op in worden gegaan.

Er is in plaats van enkele speelsters te interviewen gebruik gemaakt van een focus group vanwege de volgende voordelen, aangegeven door Leung & Savithiri (2009). In focus groups is de kans dat deelnemers openhartig antwoorden groter. Daarnaast bouwen ze hierin op elkaars antwoorden, waardoor er voorbij de feiten en getallen gekeken kan worden, en er gekeken kan worden naar hoe deze tot stand komen. De rol van de facilitator is belangrijk in focus groups om deze goed te laten verlopen, om de focus group goed te laten verlopen is er eerst een pilot gehouden.

Verdere voordelen van focus groups zijn het verkrijgen van verschillende perspectieven omtrent hetzelfde onderwerp, hoe mensen elkaar binnen het onderwerp beïnvloeden en door deelnemers zelf het onderwerp samen te laten evalueren kunnen de deelnemers meer aan het denken worden gezet (Creswell, 2018).

Er wordt onderzoek gedaan naar groepsdynamiek. Daarin zit een aanname dat de mensen in die groep collectief handelen. Dit speelt zich meestal af in kleine groepjes maar deze dynamiek kan zich ook in grotere groepen mensen afspelen. Binnen de groep delen de mensen een interesse en zijn ze op één locatie te vinden. In het geval van dit onderzoek is de gedeelde interesse het volleybal en de locatie de regio Twente (Matelski & Hogg, 2015). Het gebruik van een focus group is met stek geschikt voor het onderzoek van groepsdynamica (Stewart, Shamdasani & Rook, 2007).

Een gestructureerde observatie was gepland om een algemene en praktische sfeer impressie te krijgen van het Twentse volleybal. Het plan was om de observatie vóór de focus group en interview te houden, om vanuit de observatie verschillende geobserveerde zaken mee te nemen in deze focus group en het interview en met de basis hierin te gaan. Creswell (2009) geeft aan dat dit een goede basis kan zijn. Hierin was het doel om gestructureerd te kijken naar het gedrag van alle mensen in en om de sporthal en te kijken welke rol men daarin vervult. Waarom komt men kijken? Hoe is de sfeer tussen de teams die het tegen elkaar opnemen? En hoe is de sfeer in de kantine?

Zo zou de onderzoeker nog meer feeling hebben met de sfeer in het Twentse volleybal van dat moment. Echter is dit niet een heel groot probleem, gezien de onderzoeker zelf ook twee jaar in Twente heeft gevolleybald, en enkele keren per jaar ook nog volleybalwedstrijden bezoekt in Twente. De feeling van de onderzoeker is na het verlaten van de volleybalvereniging zo'n anderhalf á twee jaar geleden enkel niet meer helemaal up-to-date. Er is dus al sprake van een basis van bekendheid met de wereld waarin je onderzoek doet zoals Creswell (2009) deze beschreef.

Het doel van de observatie was om een impressie te schetsen van een wedstrijddag gaat, wie er bij betrokken zijn en wat er allemaal om de wedstrijden heen plaatsvindt ter ondersteuning van het begrijpen van het Twentse volleybal door de onderzoeker en om een beeld te schetsen van een typische volleybaldag bij de Krekkers in Twente. Deze sfeerschets kan nog steeds worden gedaan aan de hand van herinneringen van de onderzoeker. Voor het begrijpen van het Twentse volleybal zal de onderzoeker hier ook op moeten teren. Door de ervaring van de onderzoeker hierin zijn hiervoor geen aanpassingen in de onderzoeksvraag nodig, en wordt de data die hieruit voort zou komen voor het gedeelte van het begrip van de sfeer voor de focus groups en het interview er bij gelaten omdat de onderzoeker al veel ervaring heeft binnen het Twentse volleybal. De positionaliteit van de onderzoek is een ex-insider. Voor de sfeer schets zal de onderzoeker teruggaan naar enkele volleybal middagen die de onderzoeker zelf heeft meegemaakt en aan de hand hiervan een sfeerschets geven in de inleiding vanuit zijn eigen invalshoek.

De deelnemers aan de focus group zijn speelsters afkomstig uit Twente, die al vanuit de jeugd spelen en nu in de senioren spelen. Dit is van enkele jaren na het drop-out point tussen de basisschool en het voortgezet onderwijs (leeftijd tussen de 11 en 16; Stevens, 2019) tot de maximaal 40. Verder zullen de deelnemers aan de focus group vrouwen zijn omdat de focus group gehouden wordt met de speelsters. Er is gebruik gemaakt van de focus group techniek omdat deze techniek algemeen gebruikt wordt voor het discussiëren over een specifiek onderwerp, met bijzondere aandacht voor complexe persoonlijke ervaringen, overtuigingen, percepties en houding van de deelnemers (Cornwall & Jewkes, 1995). In dit onderzoek is er sprake van een specifiek onderwerp, waarbij complexe persoonlijke ervaringen een rol spelen. Dat dit complexe persoonlijke ervaringen zijn werd door Mooney et al. (2012) beschreven. Daarnaast is het een manier waarin gedachten uitgewisseld kunnen worden, er ontstaat een platform voor het delen van verschillende inzichten (Guba & Lincoln, 1994).

In de analyse van de data volgend uit de focus group zullen de complexe persoonlijke ervaringen in de context van het specifieke onderwerp en het onderzoeksonderwerp geplaatst worden om deze op deze manier te duiden en om aan de hand hiervan een antwoord op de onderzoeksvragen te geven. Hoe deze data geanalyseerd zal worden is in paragraaf 3.4 Data analyse te vinden.

Voor het interview zal er gebruik worden gemaakt van een semi-structured interview waarin er een interview guide voorbereid zal worden, maar hier dus niet heel strikt aan vast zal worden gehouden om eventuele andere zaken die interessant zijn voor het onderzoek niet het daglicht zullen ontsnappen (Bernard, 2011). Deze interviews zullen één op één uitgevoerd worden waarin de onderzoeker zo open mogelijk zal zijn, waardoor de kans op openheid bij de geïnterviewde ook hoger wordt en een dieper begrip van de materie mogelijk wordt (Gubrium & Holstein, 2002).

De coach van het team is geïnterviewd om een algemeen beeld te krijgen. Welke processen hij hierin herkent en welke links hij legt tussen het volleybal en de regio Twente. Deze gegevens kunnen zaken voortkomend uit de focus groups bevestigen, waardoor zij meer zeggingskracht krijgen, maar ook ontkrachten, waardoor gegevens juist ook terughoudender gebracht zullen moeten worden. Naast het bevestigen of ontkrachten van herkende processen zal er in het interview in worden gegaan op hoe de coach de rol van Twente ziet voor het succes van het volleybal. Hiervoor is een coach geschikter omdat hij meer bezig is met processen rondom het team, de structuur. Ook zullen er vragen gesteld worden over karakterisering van het volleybal in Twente. Om naast een zeer specifiek beeld vanuit de focus group ook een meer algemeen beeld te krijgen.

Het is interessant om een coach te interviewen omdat het de taak van de coach is om het team een team te laten zijn. Hierbij komen zaken kijken zoals motivatie en betrokkenheid binnen het teammanagement (Bakker & Oudejans, 2019). Deze focus is omwille van tijd en daarbij het 'less is more' principe bij één team gehouden (Van Galen, 2019). Op deze manier kan er vanuit het oogpunt van dit team een conclusie getrokken worden, waarbij er zo rekening gehouden kan worden met zaken die komen kijken bij dit standpunt zoals de locatie van de vereniging, het dorp en de betrokkenen. Wanneer je een focus group zou houden met coaches zou er zeker een algemener beeld ontstaan kijkend naar het volleybal in Twente, maar dan zouden er ook meer focus groups met teams gehouden moeten

worden en verandert de invalshoek weer. Deze wordt dan veel complexer en is daarom niet geschikt voor dit onderzoek vanwege time management.

Een team van de volleybalvereniging Krekkers uit Mariaparochie zal worden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek omdat deze vereniging goed aansluit bij het onderzoek en goed bereikbaar is vanwege het netwerk van de onderzoeker. De vereniging sluit goed aan bij het onderzoek omdat het een volleybalvereniging is, die in Twente ligt en ondanks het feit dat ze in een klein dorp ligt toch groot en succesvol is.

3.2. Operationalisatie begrippen

In de focus group werd naar verschillende motieven gevraagd voor het volleybal die uit de literatuur volgden. Deze vragen met literaire onderbouwing zijn te vinden in de bijlage. Er bestaat een verschil tussen motieven en motivatie zoals in theorie beschreven (Bakker & Oudejans, 2019). Wanneer er in de focus group naar de motivatie gevraagd werd, werd er naar het motief gevraagd. Welke motieven zetten de volleybalsters tot motivatie om te gaan volleyballen?

Rogers et al. (2013) definieerden identiteit als 'individueel of gedeelde gevoel van eigenwaarde'. Voor dit onderzoek houdt dat in dat sprake is van identiteit als een volleyballer, teamlid, verenigingslid, dorpsbewoner of iemand die uit Twente komt, een Tukker.

3.3. Dataverzameling

Hierboven is al gemeld waarom er noodgedwongen gekozen is voor een online focus group. Aan de hand van het onderzoek van Reisner et al. (2017) zullen de voordelen, nadelen en overwegingen omtrent online focus groups doorgenomen worden. In het desbetreffende onderzoek is hier ook gebruik van gemaakt. De voordelen die naar voren kwamen en relevant zijn voor dit onderzoek zijn de volgende. Er hoeft geen plaats waar de focus group plaats kan vinden gezocht te worden. De tijd commitment voor de onderzoeker en deelnemers is kleiner. Verder is er dan geen sprake meer van reiskosten om naar de plaats te reizen (Reid & Reid, 2005). Wanneer er gebruikt wordt gemaakt van text in plaats van geluidsoptname is de taak van transcriptie ook kleiner en kan deze tijd weer ergens anders in worden geïnvesteerd (Walston & Lissitz, 2000).

Door het gebruik van een online platform ontstaat er een plek waar gedachten uitgewisseld kunnen worden, maar waar er ook langer nagedacht kan worden over antwoord waardoor deze beter doordacht zullen zijn. Voordelen die voortkomen uit het feit dat er meer tijd is voor het antwoorden (Graffigna & Bosio, 2006). Een voordeel is ook zo dat de onderzoeker de deelnemers grotendeels al zal kennen, waardoor het ontbreken aan een gevoel van betrokkenheid minder waarschijnlijk is. De onderzoeker is zelf ook twee jaar actief lid van de vereniging geweest, wat op het moment van de focus group een jaar en enkele maanden geleden zal zijn. Het feit dat de vragen gaan over de passie van de deelnemers zal de antwoorden in ieder geval ook niet in de weg zitten. Doordat er door de maatregelen omtrent het coronavirus niet gevolleybald kan worden kan er wellicht voor zorgen dat de deelnemers meer betrokken zullen zijn omdat ze dan toch nog met hun sport bezig kunnen zijn op deze manier. Ook zal de annulering van de rest van het volleybalseizoen de kans op geslotenheid van de deelnemers vanwege onderlinge competitie in het team verkleinen. Het seizoen is afgelopen en niemand weet op het moment van de focus group of het team volgend seizoen nog dezelfde samenstelling zal kennen. De kans is groot dat dit gevoelens van onderlinge competitie zal verkleinen.

Chen & Neo (2019) deden onderzoek naar het gebruik van Whatsapp in het faciliteren van een focus group. Zij vonden daarin de volgende voordelen. Het beantwoorden werd niet ontmoedigd door het platform. Het zou zelfs kunnen bijdragen aan het minimaliseren van het dominerende effect van de facilitator. Hiermee wordt de belangrijke rol van de facilitator kleiner, en is het gebrek van ervaring van de onderzoeker ook een minder groot probleem. Ook onderbouwden deelnemers elkaar vaak en was er sprake van een aardig natuurlijk en organisch gesprek door de al bestaande bekendheid met het platform. Dominante deelnemers waren hier ook een minder groot probleem, en stimuleerde de anderen om ook weer te antwoorden. Deelnemers voelden zich dus veilig om te antwoorden. Er zijn dus voordelen, en het is bruikbaar als vorm van onderzoek.

Echter geven Chan & Neo (2019) aan dat er nog veel potentie in het houden van onderzoek op deze manier zit die er nog niet uit is gehaald. Daarvoor is verder onderzoek nodig. Als nadelen zagen Chan & Neo (2019) de leeftijd van de deelnemers, het werkt met name bij jonge mensen, en het minder kunnen sturen van het gesprek en het minder kunnen checken van antwoorden. Een face-to-face focus group bleef de voorkeur houden voor Chan & Neo (2019), maar daar is op het moment van het onderzoek geen mogelijkheid voor.

Ybarra et al. (2014) vonden dat online focus groups bij gevoelige onderwerpen zoals het praten van homo- en biseksuelen over HIV zorgden voor het verminderen van het gevoel van isolatie en dat de deelnemers een gevoel van steun voelden voor beslissingen die zij gemaakt hadden in het verleden waar in de focus group over gesproken werd.

Naast de voordelen zijn er ook nadelen en enkele overwegingen die meegenomen moeten worden in de keuze voor een online focus group. Het gebrek aan face-to-face interactie is een van de nadelen, waardoor er een gebrek is aan non verbale signalen waardoor nuances verloren kunnen gaan en er misverstanden kunnen ontstaan (Denscombe, 2003; Mann & Stewart, 2000). Het gebrek aan deze persoonlijke touch kan de groepsdynamiek schaden door een gebrek aan gevoel van betrokkenheid en het moeten wachten op antwoorden (Mann & Stewart, 2000; Matthews & Cramer, 2008; O'Connor & Madge, 2003). Spontaniteit gaat op deze manier ook verloren, maar daardoor kunnen de antwoorden juist ook weer beter doordacht zijn (Tuttas, 2014).

Schneider, Kerwin, Frechtling, & Vivari (2002) vonden dat antwoorden in online focus groups vaak korter waren, dat er minder overeenstemming was tussen de antwoorden en dat deelnemers het minder vaak met elkaar eens waren. Antwoorden waren ook beknopter (Schneider et al., 2002).

Bij het vergelijken van een online met een offline focus group was de informatie die uit een online focus group voortkwam ondanks de hierboven genoemde nadelen toch 'voornamelijk overeenkomstig' (Woodyatt, Finneran & Stephenson, 2016) en waren de hoeveelheid opmerkingen en unieke ideeën over het algemeen gelijk (Schneider et al., 2002).

Cruciale factoren voor de kwaliteit van de data volgend uit discussies in voorgaande onderzoeken van Abrams, Wang, Song & Galindo-Gonzalez (2014) en Turney & Pocknee (2005) zijn: het platform, de hoeveelheid deelnemers, de duur van de focus group en het wat en de hoeveelheid van de interventies van de moderator.

Voor dit onderzoek is er gekozen voor een asynchroon online focus group. Hier is voor gekozen omdat het zorgt voor langere, verhaal vertellende, bijdragen. Door de asynchroniteit kunnen zij tevens in hun eigen tijd en op hun eigen moment reflecteren op bijdragen en antwoorden geven op de vragen (Graffigna & Bosio, 2006). Een passend platform zal moeten worden gekozen die zo'n focus group kan faciliteren. Daarin benadrukken Abrams et al. (2014) het belang van het gemak van gebruik van het platform. Daarom is er in dit onderzoek gekozen om gebruik te maken van het online platform WhatsApp, waarin er door de moderator een groep gecreëerd zal worden waarin er elke dag één vraag centraal zal staan. De potentie van WhatsApp als platform hiervoor wordt bevestigd door Chen & Neo (2019), maar zij geven aan dat het face-to-face contact nog niet benaderd heeft.

Ter introductie zal het gesprek worden geopend met enkele introductie vragen, om tot enkele basisinformatie te komen en de deelnemers op hun gemak te stellen. Het belang van de opening wordt door Krueger (2002) bevestigd.

In deze opening is de volgende volgorde gevolgd: welkom, een korte samenvatting van het onderwerp, basisregels en vervolgens de openingsvraag. Bij het verwelkomen stelde de onderzoeker, tevens moderator, zich voor. De korte samenvatting behelsde enkele zinnen over het Twentse volleybal en waarom er onderzoek naar wordt gedaan. De basisregels gingen erop in dat elk antwoord welkom is, de data niet met de naam van de verteller in het rapport zal verschijnen en dat er vertrouwelijk met de verzamelde data zal worden omgegaan. Vertrouwelijk omgaan met de verzamelde data houdt in dat dit niet met één ieder gedeeld zal worden en dus enkel toegankelijk is voor de onderzoeker. Deze methode is ook door Krueger (2002) gevolgd.

Dit zal als volgt op dit onderzoek toegepast worden. In het platform, de WhatsApp groep, zal de moderator openen met een tekst waarin de hierboven genoemde zaken in vermeld zullen worden. Deze tekst ziet er als volgt uit:

Welkom in de groep voor het bespreken van het Twentse volleybal! Ik ben Jurre Nawijn, student geografie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Jullie kunnen mij kennen als oud heren 1 speler. Het damesvolleybal in Twente is het meest succesvol van heel Nederland. Waarom is dit nou juist zo in Twente? Welke rol speelt de identiteit en cultuur van Twente hierin? Voor mijn afstudeeronderzoek wil ik jullie graag enkele vragen stellen met betrekking tot deze zaken en jullie motivaties in het volleybal, het leven in Twente en het verband tussen deze twee zaken. Met andere woorden: wat maakt het damesvolleybal in Twente tot het damesvolleybal in Twente wat het is. Ik heb jullie als team gevraagd omdat jullie een dames volleybalteam in Twente zijn, komend uit een dorp. Alle hoog spelende damesteams komen uit dorpen in Twente, en niet uit steden, vandaar het belang van de locatie. Ook zijn de verenigingen hier populairder.

In het beantwoorden van de vragen zijn geen goede of foute antwoorden, voel je vrij om je te uiten als je ergens anders tegenaan kijkt dan de ander. Ook zijn negatieve antwoorden juist heel welkom.

De antwoorden die jullie geven zullen geanalyseerd worden om aan de hand daarvan de onderzoeksvragen te beantwoorden. Deze antwoorden zullen anoniem in het onderzoeksrapport verwerkt worden en hier zal uiterst vertrouwelijk mee worden omgegaan.

We zullen beginnen met enkele vragen ter introductie zodat het beeld van de deelnemers duidelijk is voor het onderzoek. Daarna zal ik de komende week elke dag rond 19:00 's avonds een vraag plaatsen waar jullie antwoord op kunnen geven en elkaar kunnen aanvullen. Hierin wil ik jullie vragen jullie antwoorden zo veel mogelijk met verhalen te ondersteunen.

Hieronder zijn de vragen ter introductie:

Waar komen jullie vandaan?

Waar wonen jullie nu?

Op welke leeftijd zijn jullie begonnen met volleyballen?

Hebben jullie ook bij andere verenigingen gespeeld?

De eerste vraag zal ik in de loop van de dag posten zodra jullie allemaal de introductie

vragen hebben beantwoord, daarna zal hij elke dag rond 19:00 er op komen. In totaal zal ik 7 vragen stellen, en deze ondersteunen met eventuele doorvragen. Mocht er een dag of twee later nog iets in je opkomen dat betrekking had op een andere vraag, twijfel niet en stuur het nog persoonlijk naar mij of als volgt in de groep: Later antwoord op vraag dag #X: <antwoord hier>. Ik wil jullie alvast heel erg bedanken voor jullie deelname en hopelijk vinden jullie het leuk om na te denken over de vragen en deze te beantwoorden!

Geef het aan als jullie het leuk vinden om over de resultaten te horen, dan zal ik deze sturen zodra ik ze heb! En stel al je vragen verder zeker!!

De gestelde vragen kunnen gevonden worden in de focus group interview guide, toegevoegd als bijlage. Door een kleine pilot te houden zal gekeken worden welke manier van informatieoverdracht, per text of spraakbericht, het effectiefst en als fijnst ervaren is. Hierdoor kan empathie tussen deelnemers groeien en kunnen er nog meer levendige verhalen ontstaan (Yu, Taverner, & Madden, 2011). Ondanks het gevaar van misinterpretatie waar al eerder op in is gegaan, is er gevonden dat deelnemers zich vaak toch effectief wisten te uiten (Kenny, 2005; Tates et al., 2009).

De belangrijkste zaken die voort kwamen uit de pilot zijn de volgende: toevoegen aan de openingstekst om hoeveel vragen het gaat en melden dat de deelnemers geïnformeerd kunnen worden over de resultaten als zij dat leuk vinden. Daarnaast maakten de deelnemers van de pilot maar een keer gebruik van het spraakbericht en verder enkel van tekst. Het spraakbericht was uitgebreider dan het antwoord in tekst op de vraag, echter waren de daadwerkelijke informatie en unieke ideeën over het algemeen gelijk, zoals verwacht (Woodyatt et al., 2016; Schneider et al., 2002). Respondent #2 die beide manieren van antwoorden gebruikt had in de pilot gaf het volgende aan:

“Ik vond het beantwoorden met tekst fijner, zet je meer tot weloverwogen een antwoord te geven. Bij spraak opname reactie wat spontaner, ben al sprekend bezig met het ordenen van mijn gedachten.”

Daarom is er voor gekozen om niet te kiezen voor alleen spraak opname of alleen tekst opname, maar om dit over te laten aan de deelnemers. Beiden hebben ze zijn voor- en nadelen, zoals de respondent boven al aangeeft. Zo is er meer vrijheid in beantwoorden en wordt de drempel tot antwoorden verlaagd.

Het geschikte tijdstip van het delen van de vragen is in de pilot ook duidelijk geworden. De deelnemers waren het eens dat 's avonds het meest geschikte moment was. De suggestie van de deelnemer van 19:00 is daarna aangehouden voor de daadwerkelijke focus group. Ook is de tip van respondent #1 over het uitleggen van de bedoeling van de vraag waar nodig ten harte genomen. Hier is gebruik van gemaakt in de focus group op het moment dat een vraag niet helemaal duidelijk was. Zie hieronder de desbetreffende passage:

Onderzoeker: "Wat is het verschil in karaktereigenschappen tussen de wel en niet volleybalsters?"

Respondent #X: "Je bedoelt het verschil dat ik zie in karaktereigenschappen tussen mij en mijn vrienden die niet volleyballen?"

Onderzoeker: "Ja precies!"

"De vraag stel ik omdat er in Twente gemiddeld veel minder meiden stoppen met sporten van de junioren naar de senioren dan het landelijke gemiddelde. Ben ik naar benieuwd hoe dat kan, omdat daardoor meer blijven spelen en het niveau in de senioren daardoor ook hoger is! Daar heb ik deze vraag over en nog een paar hier op volgend"

Dit had inderdaad het beoogde effect van respondent #1 uit de pilot, de respondent zag het nut van de vraag in en ging er vervolgens uitgebreid op in.

Een focus group interview guide is voorbereid om vragen te groeperen die in de focus group gesteld zouden worden. De bedoeling van deze vragen was om te begrijpen wat het Twentse volleybal uniek maakt. Hierin zijn er vragen gesteld naar beweegredenen om te beginnen met volleybal en te blijven volleyballen, naar typeringen van het leven in Twente en het zijn van een Twentenaar of Tukker, naar het lid zijn van een vereniging, naar verschillen tussen wel en niet volleyballers of volleybalsters, naar de rol van volleybal in hun leven en naar verbanden tussen deze verschillende zaken. Deze vragen zijn ondersteund met doorvragen. Thema's hierin waren cultuur, identiteit, gemeenschap, regionaliteit, landelijkheid en motivaties. Alle vragen met doel per vraag zijn terug te vinden in de bijlage onder 'Focus group interview guide'.

3.3.1. Field notes

Wanneer er na de dataverzameling tijdens de data analyse vragen opkomen om bepaalde gaten in de data op te vullen zal er contact worden gelegd met personen die deze gaten zouden kunnen opvullen. De data uit deze gesprekken zullen worden gedocumenteerd aan de hand van field notes. Phillippi & Lauderdale (2017) onderstrepen het belang van field notes in de fase van secundaire analyse. Ze kunnen de context van de data verrijken. Op deze manier zal in dit onderzoek ook gebruik worden gemaakt van field notes. Deze field notes zullen als bijlage worden toegevoegd.

3.4. Respondenten

De volgende respondenten zijn gekozen omdat zij vrouwelijke leden zijn van de volleybalvereniging Krekkers dat in een dorp in Twente ligt. De respondenten zijn allen 20 jaar of ouder. Dat deze leeftijd niet te laag kon zijn is in het belang van het onderzoek omdat er vragen worden gesteld naar motieven die mensen hebben voor hun gedrag, voor het begrijpen van de motieven die een individu heeft moet dit individu over een bepaalde mate van volwassenheid beschikken (Vallerand, 1997).

De onderstaande karakterisaties van de deelnemers zijn van belang voor het begrijpen van de antwoorden die de deelnemers gaven. Zo speelde respondent 3 al haar hele leven lang bij de vereniging en komt zij uit het dorp van de vereniging. Respondent 2 speelt daarentegen pas sinds drie jaar bij de vereniging en komt zij niet uit Twente. Ervaringen en perspectieven kunnen zo verschillen waardoor antwoorden ook verschillen. De een is iets haar hele leven lang al gewend, de ander heeft gezien hoe het ook anders kan zijn. Aan de hand van de antwoorden die de respondenten geven worden de onderzoeksvragen beantwoord, zo beïnvloeden de karakterisaties van de deelnemers de onderzoeksvragen.

3.4.1. Karakterisaties deelnemers

Respondent 1 komt niet uit het dorp van de vereniging en woont er ook niet. Ze heeft tot haar veertiende bij twee andere verenigingen gespeeld en sindsdien bij Krekkers. Enkele jaren geleden heeft ze moeten stoppen met spelen vanwege blessureleed en is toen assistent trainer geworden.

Respondent 2 is geboren en woonachtig buiten Twente. Ze speelt nu drie jaar in Twente bij Krekkers. Daarvoor heeft ze in Drenthe gespeeld.

Respondent 3 is geboren en getogen in het dorp van de vereniging. Ze speelt er al sinds jongs af aan.

Respondent 4 komt uit Almelo en speelt ook al vanaf jongs af aan bij de vereniging.

Respondent 5 komt ook uit Almelo maar heeft op de basisschool gezeten in het dorp van de vereniging. Ze speelt ook vanaf jongs af aan bij de vereniging.

De coach komt zelf uit Losser en heeft daar eerst zelf gespeeld en training gegeven. Daarna heeft hij in Denekamp, Vasse en Weerselo training gegeven voordat hij bij Krekkers trainer werd. Zijn hoogst getrainde niveau is tweede divisie.

3.5. Reflectie op het proces

Ondanks een vertegenwoordiging vanuit twee teams waar dit er oorspronkelijk één had moeten zijn, waar verder op in wordt gegaan in hoofdstuk 5.1.3., was er sprake van vier typical deelnemers en één deviant deelnemer. Er waren vier deelnemers uit Twente zelf, waar er één uit het dorp zelf kwam, twee uit Almelo en één uit Borne in Twente, de typical deelnemers. Deze vier deelnemers speelden tijdens en na de middelbare school tijd periode bij de vereniging. De deviant deelnemer is van buiten af bij de vereniging gekomen sinds enkele jaren, en komt ook van buiten Twente. Dat biedt een ander perspectief en geeft daarmee zicht op verschillen tussen het volleybal binnen en buiten Twente, of deze fenomenen dus uniek zijn. Op deze manier was er sprake van een gebalanceerde variatie in de case selection. Dit zorgde niet alleen voor interessante invalshoeken, maar ook voor het herkennen van processen bij elkaar waardoor men elkaar kon aanvullen.

De focus group verliep soepel. De deelnemers waren trouw, uitgebreid en enthousiast in het beantwoorden van de vragen. Het tijdstip van het stellen van de vragen was juist gekozen. Of de trouwheid in reageren komt door het platform of door het onderwerp is de vraag. Het beantwoorden werd door het platform in ieder geval niet ontmoedigd, wat Chen & Neo (2019) ook vonden. Vervolgens zorgde het enthousiasme voor het volleybal voor het zo uitgebreid mogelijk antwoord geven op de vragen.

Het gebrek aan non verbale signalen waardoor nuances verloren kunnen gaan zoals Denscombe (2003) en Mann & Stewart (2000) beschreven werd door de respondenten opgevangen met het gebruik van emoji's. Het meest sprekende voorbeeld hiervan is de volgende passage uit de focus group:

Respondent 4:

Reactie op: Ik denk zeker dat de saamhorigheid terug komt. Zo'n team is gewoon je clubje. Die wil je zien, het is gek als er ineens 2 weken vakantie tussen zit. Ik mis dan wel m'n teamies.

“Wat lief respondent 5 😊😊”

Respondent 5:

Reactie op: Wat lief Respondent 5 😊😊

“Haha 😊”

En als je dan speelsters uit een eerder team weer ziet denk ik ook aaaaaah

Wat zijn ze leuk haha”

In de pilot kwam het gebruik van emoji's minder terug, wat waarschijnlijk komt door het verschil in gemiddelde leeftijd van de deelnemers. De gemiddelde leeftijd lag in de pilot hoger dan in de focus group: jongere mensen zijn in het gebruik van emoji's over het algemeen waarschijnlijk meer ervaren.

Schneider et al. (2002) schreven dat er minder sprake is van overeenstemming en dat

deelnemers het minder vaak met elkaar eens zijn in online focus groups. Dit kwam niet terug terug in de online focus group van dit onderzoek. Er was sprake van het tegenovergestelde. Er was juist vaak sprake van overeenstemming en het met elkaar eens zijn, zoals hieronder bijvoorbeeld. Men vertelde vaak hun eigen zicht ergens op, en vulden elkaar daar vervolgens in aan.

Moderator:

“Zien jullie dat ook zo Respondent 3, Respondent 4 en Respondent 5?”

Respondent 4:

“Yes”

Respondent 3:

“Jaa ben er mee eens! De saamhorigheid die je in het dorp hebt maar ook met de omliggende dorpen is gewoon mooi te zien, en je voelt hier ook echt thuis”

Respondent 5:

“Ja helemaal mee eens!”

Of de dominerende rol van de facilitator minder was door het online format is lastig te zeggen. Het online format verminderde eerder de dominerende rol van de facilitator dan dat deze versterkt werd doordat vragen neutraal gesteld konden worden, zonder emotie en gewoon in de groep in plaats van dat iemand werd aangekeken. Dit is in lijn met de bevindingen van Chen & Neo (2019) die vonden dat een online format de dominerende rol van de facilitator kon minimaliseren.

Naast de dominerende rol van de facilitator was er door het online format ook minder sprake van dominerende deelnemers. Het kon zijn dat een deelnemer kon domineren met de hoeveelheid tekst waarin diegene antwoordt. Deze manier van dominantie is echter valt op het platform Whatsapp echter niet op doordat langere antwoorden worden afgekapt in de chat. Zo lijkt het alsof iedere stem even sterk is. Chen & Neo (2019) concludeerden ook dat het online platform dominantie van deelnemers kon minimaliseren.

Met het gebruik van Whatsapp als platform was het eenvoudig voor de deelnemers om de vragen te beantwoorden. Het is voor het gebruik van online platforms voor onderzoek van belang dat de drempel om deel te nemen zo laag mogelijk is. Hier was sprake van in dit onderzoek, waardoor het verschil in data tussen een fysieke of online platform zo gering mogelijk is. Schneider et al. (2002) beschreven ook dat de verschillen in data klein zijn wanneer de voorwaarden juist zijn.

Voor dit onderzoek was Whatsapp een goed alternatief doordat de onderzoeker de wereld zelf als volleyballer al kende en zich er een voorstelling bij kon maken. Daardoor had de onderzoeker ondanks het gemis van fysiek contact weinig moeite om toegang te krijgen tot het veld door eerder bestaande connecties. Bij studies waarin er onderzoek gedaan wordt naar een voor de onderzoeker onbekende wereld wordt vanuit de ervaringen van dit onderzoek deze vorm van onderzoek minder aanbevolen, omdat je dan ver van je onderzoeksveld komt te staan en er misinterpretaties kunnen ontstaan. Dit is een limitatie van het onderzoek doen op deze manier.

Een groot voordeel aan een online focusgroep is het gemak waarmee de onderzoek terug kan gaan met een vraag. Wanneer er iets in de data mist of wanneer de onderzoeker met een vraag zit die eigenlijk gesteld had moeten worden kan deze nog gemakkelijk gesteld worden. Zo zijn er in dit onderzoek nog enkele vragen in de focus group geplaatst na de beëindiging van de officiële focusgroep. Op deze manier kan een online platform de data verdiepen en versterken.

Naast de focus group is een coach geïnterviewd per telefoon en is er contact geweest met de Nevobo. Kijkend naar de data is de kans klein dat er iets relevants mist voor het goed onderbouwd kunnen beantwoorden van de onderzoeksvraag. In het interview met de coach zijn verschillende zaken die uit de focus group voortkwamen getest. De coach heeft hier vervolgens nog enkele aanvullingen op gedaan voor een algemenere indruk, wat het doel was van dit interview. Zo kan geconcludeerd worden dat het onderzoek doen via een online focus group in de tijd van een pandemie een goed alternatief is voor een fysieke focus group.

3.6. Data analyse

Voor de data analyse in dit onderzoek is de data gecondenseerd, gegroepeerd en geordend. Deze methode voor analyse van kwalitatieve gegevens beschreven Saunders, Lewis & Thornhill (2008) ook. In het condenseren werden betekenissen samengevat, bij het groeperen werden deze betekenissen in categorieën ingedeeld en bij het ordenen wordt van dit alles een verhaal gemaakt. Eerst zijn de focus group en het interview getranscribeerd. Daarna is van al deze analyseprocedures gebruik gemaakt in de data analyse. De antwoorden zijn gecodeerd om ze zo te groeperen en te kunnen bepalen welke zaken wel en niet meespelen in het beantwoorden van de onderzoeksvragen. In de data van focus group werd aan de hand van deze antwoorden vervolgens een verhaal van gemaakt om zo concreet antwoord te kunnen geven op de verschillende vragen. Zo komen de antwoorden op de onderzoeksvragen uit de teksten die aan de verschillende codes zijn toegekend. Codes zoals ouders, cultuur, vereniging of hoog niveau. Deze codes zijn of vooraf bepaald aan de hand van de literatuur, of tijdens het coderen toegevoegd naargelang de antwoorden, om zo ook de zaken die niet uit de literatuur voort zijn gekomen een plaats te geven. Zo is eerst alle data gecodeerd om vervolgens de prioriteit te leggen bij de antwoorden die er toe deden. De antwoorden uit de focus group zullen in combinatie met de antwoorden op de vragen uit het interview gecombineerd worden tot een geheel verhaal aan de hand waarvan de onderzoeksvragen beantwoord kan worden. Deze antwoorden zullen ondersteund worden met triangulatie en literatuur.

In de data analyse is het van belang dat er niet alleen wordt gekeken naar de data die het succes van het volleybal bevestigen, maar juist ook naar de negatieve ontwikkelingen die dit succes kunnen beïnvloeden, zoals Busemeyer, Hastie & Medin (1995) aangeven, zodat er tot een kritisch en volledig verhaal gekomen kan worden.

Hoofdstuk 4: Motivatie en plaats

Overzicht

De psychologische behoefte voor competentie werd met het volleybal vervuld, de behoefte voor autonomie op sommige vlakken wel en anderen niet en de behoefte voor verbondenheid werd sterk vervuld. In de vervulling van de behoefte voor verbondenheid en autonomie speelde de plaats waar de volleybalvereniging vandaan komt een rol. Deze rol kwam voort uit het dorpse en Twentse leven. Door deze twee factoren was de behoefte voor autonomie minder belangrijk en werd de behoefte voor verbondenheid sterk vervuld. Met bewustwording van de manier waarop de behoefte voor verbondenheid vervuld wordt in de dorpen in Twente kunnen factoren die bijdragen aan deze verbondenheid bij het volleybal en de vereniging in Twente op plaatsen waar er een gebrek is aan verbondenheid getracht gefaciliteerd te worden om op deze manier de verbondenheid en daarmee motivatie te stimuleren.

4.1. Fanatisme en intrinsieke motivatie

Een van de redenen die de volleybalsters en coach gaven voor het hoge niveau in het Twentse volleybal is het fanatisme bij de volleybalsters. Het woord fanatisme kent positieve en negatieve associaties. Yıldız & Aak (2018) definieerden fanatisme als een inzet of het je onderdeel voelen van een beweging. In dit onderzoek gaat fanatisme over een inzet in de sport volleybal.

Het fanatisme in het volleybal in Twente komt deels doordat de deelnemers zijn opgevoed met “de boodschap als je ergens aan begint dan maak je het ook af en je gaat gewoon!” Door trainers werd verteld dat afzeggen niet kon. Daarnaast was er volgens de volleybalsters sprake van een combinatie van je eigen motivatie en de drive in een team. Binnen het team werd er van je verwacht dat je er bent en wordt er niet snel opgegeven. “Kop der voor en gaan.”

Respondent 2:

“Qua volleybal zie ik vooral een verschil in gedrevenheid en fanatisme in vergelijking met Kangeroe en Emmen. Bij Emmen en Kangeroe waren de mensen een stuk minder gedreven om ballen te pakken, laat staan op training te komen. ... Dat is in Twente bij Krekkers vele malen beter.”

De coach zag dit fanatisme ook terug op de hogere niveaus. Hij beschreef het als veel over hebben voor het volleybal, het hebben van een goede mentaliteit om op een hoger niveau te gaan spelen en het er alles proberen uit te halen. Het op niveau spelen zorgde er vervolgens nog meer voor dat je elkaar niet in de steek wilt laten, je jezelf zoveel mogelijk wilt ontwikkelen en je niet snel opgeeft. Hierdoor werd er niet snel wordt afgezegd voor trainingen en wedstrijden.

Respondent 4:

“Wij hadden bijvoorbeeld in de C Paula als trainster. Ze was best 'streng' een training afzeggen werd er toen al ingeboord dat dat eigenlijk niet kon.”

Men zei niet snel af omdat dit hen aan de ene kant van jongs af aan al is meegegeven en omdat de volleybalsters aan de andere kant zelf een grote motivatie hebben voor de sport.

Deze motivatie is van intrinsieke aard bij de Twentse volleybalsters. Dat dit zo was bleek uit de motieven die de volleybalsters aangaven voor hun eigen volleybal. Het volleybal koppelden zij aan positieve gevoelens die de sport met zich mee brengt (Bakker & Oudejans, 2019). Zij volleybalden omdat zij het spel en het samenzijn met het team en de vereniging leuk vonden. Het gevoel van gemeenschap werd door Guillen-Royo & Kasser (2014) ook in verband gebracht met intrinsieke motivatie. De waarde lag voor de volleybalsters in het volleybal en alles wat daar bij komt kijken zelf en niet in de gevolgen van het volleybal zoals prijzen, geld of erkenning van anderen.

Respondent 5:

“Als je je teamies 3 of 4 keer per week ziet bouw je samen veel op en deel je veel dingen. Dat maakt volleybal leuk, je doet het niet alleen maar samen, in en buiten het veld. Daarnaast is het spelletje gewoon ontzettend leuk. Je bent afhankelijk van elkaar en moet er dus ook echt als team staan.”

De volleybalsters volleybalden omdat de sport bij hen voldoening en tevredenheid opriep. Zij hadden plezier in het volleybal en dat is voor hen het belangrijkste. Plezier hangt dan ook samen met intrinsieke motivatie en wordt door deze ook bevorderd (Bakker & Oudejans, 2019).

Coach:

“Zonder plezier krijg je ook geen prestaties. ... En ik vind dat zelf ook als trainer super belangrijk. Als mensen er geen lol aan hebben, ja dan hebben we een groot probleem.”

Van extrinsieke motivatoren wilden de volleybalsters niets weten. De volleybalsters vonden erkenning voelen fijn en ze zijn zich bewust van de voordelen van bewegen. Echter wanneer het bewegen nadelen met zich meebracht door de blessuregevoeligheid van het volleybal speelden zij nog steeds door. Zij gaven expliciet aan dat zij niet volleybalden voor de erkenning en de gezondheid, maar volleybalden voor hetgeen hierboven vermeld. Chantal et al. (1996) vonden dat Bulgaarse topsporters juist extrinsiek gemotiveerd waren door de cultuur in Bulgarije.

Respondent 2:

“Sporten in het algemeen is inderdaad gezond. Maar afhankelijk van de blessure volleybal je wel door. Pas als de fysio of dokter af raad om te volleyballen stop ik even of neem ik rust. Anders ga ik gewoon door.”

Respondent 3:

“Niet direct, want je doet het voor je plezier. En als je het goed doet dan gaat erkenning zeker meespelen. ... Het draait er niet om, maar het is wel fijn om te horen.”

Dit werd door meerdere respondenten bevestigd.

Respondent 2:

“Het is wel fijn dat er erkenning is vanuit supporters of andere teams maar daarvoor volleybal ik niet persé.”

Respondent 5:

“Even aanvulling op mijn deel, het is niet zo dat ik daarvoor volleybal, integendeel. Maar het is wel leuk om positieve reacties te krijgen.”

Waar komt deze intrinsieke motivatie en daarmee het fanatisme vandaan? Omdat de Twentse volleybalsters intrinsiek gemotiveerd waren, zouden volgens de theorie de psychologische behoeften op zo'n manier vervuld moeten worden dat zij in lijn zijn met de waarden en behoeften van de volleybalsters. In dit hoofdstuk zal hierop worden ingegaan en zal gekeken worden naar hoe de motivatie tot stand komt. Dat betekent dat er beschreven zal worden hoe de drie psychologische behoeften voor motivatie uit de zelfdeterminatietheorie vervuld werden, op welke manier deze vervuld werden zodat zij in lijn waren met de waarden en behoeften van de volleybalsters en hoe het kan dat deze overeenkomstig waren. Vervolgens wordt er per behoefte aan de hand van het beantwoorden van de deelvragen een verband gelegd met de plaats om te kijken welke invloed plaats hier op heeft.

4.2. Autonomie en competentie

4.2.1. Competentie

Om te bepalen hoe de motivatie tot stand komt is het belangrijk om naar alle drie de psychologische behoeften te kijken zodat er een volledig beeld ontstaat. Zo is de eerste deelvraag tot stand gekomen, die luidde: Hoe worden de psychologische behoeften voor motivatie van competentie en autonomie vervuld met het volleybal en welke rol speelt plaats hierin? In 4.2.1. zal worden ingegaan op de behoefte voor competentie, in 4.2.2. op de behoefte voor autonomie en in 4.2.3. zal antwoord worden gegeven op de deelvraag.

De volleybalsters vertelden dat voor hen het gevoel van competentie belangrijk is. Het niveau an sich maakt hierin niet uit, als er maar op je eigen niveau gespeeld kon worden en je daarmee je succes momenten er uit kon halen.

Respondent 5:

“Ik denk dat het deels wel belangrijk is dat je je succes momenten er uit kan halen. Maar dat kan op elk niveau. Het is belangrijk dat je je eigen niveau speelt, als je te hoog of te laag speelt is het niet leuk en zal je eerder stoppen.”

De behoefte voor het gevoel van competentie werd bij de volleybalsters gevoed door het volleybal doordat er een gevoel van bekwaamheid werd ervaren en het eigen gedrag als

effectief en geslaagd werd gezien. De motivatie werd deels gedreven door het gevoel van competentie. Hier is geen rol van plaats in.

4.2.2. Autonomie

In de theorie werd beschreven dat autonomie werd versterkt door het hebben van een keuze, het jezelf kunnen uiten en het ervaren van erkenning voor jouw gevoelens. In de keuze voor volleybal hadden de volleybalsters geen volledige autonomie omdat drie van de vijf volleybalsters een teamsport moesten gaan beoefenen van hun ouders.

Respondent 3:

"Ik ben er mee begonnen omdat mijn ouders het belangrijk vonden dat ik bij teamsport ging."

Binnen deze teamsporten hadden zij wel een keuze. Deze keuze was echter gering binnen de Twentse dorpen. Het zien van jezelf als diegene die jouw gedrag stuurt is binnen de zelfdeterminatietheorie een belangrijk onderdeel van de motivatie en intrinsieke motivatie. Als je iets zou doen omwille van iemand anders zou de behoefte voor autonomie minder vervuld worden en je daarmee volgens de theorie minder intrinsiek gemotiveerd zijn. De volleybalsters waren, ondanks de extrinsieke motivatie vanuit hun ouders om op een teamsport te moeten en van de trainers om op de trainingen te komen, toch intrinsiek gemotiveerd.

In het team werd de behoefte aan autonomie voor de volleybalsters vervuld. De volleybalsters voelden zich vrij om zichzelf te kunnen uiten:

Respondent 2:

"Ook sudderen kleine conflicten niet door. Hier zeg of doe je wat verkeerd dan wordt dat gezegd en dan is het direct zand erover. Biertje drinken in de kantine en klaar."

De volleybalster die ook buiten Twente heeft gevolleybald vertelde dat dit bij haar vorige verenigingen anders ging. Daar konden conflicten lang doorsudderen en waren er veel teambesprekingen om de conflicten op te lossen. Hier heeft het bij haar team nog nooit zo ver hoeven te komen. De volleybalsters beschreven dit als Twentse nuchterheid.

Respondent 1:

"Doe maar normaal dan doe je al gek genoeg."

Deze nuchterheid zat volgens de volleybalsters het ervaren van erkenning voor jouw gevoelens niet in de weg.

Respondent 1:

"Denk dat die Twentse nuchterheid juist erbij helpt om dingen uit te praten en elkaar op zaken aan te spreken indien nodig."

Het gevoel van autonomie droeg vanuit de zelfdeterminatietheorie deels wel en deels niet bij aan de motivatie bij de volleybalsters. In het stuk over de volleybalhistorie en plaats en motivatie komt autonomie terug in verband met de verbondenheid en plaats en laat het zien hoe plaats autonomie beïnvloedt.

4.2.3. Conclusie

Met het volleybal werd de behoefte van competentie vervuld doordat de volleybalsters op hun eigen niveau konden spelen waardoor zij zich bekwaam voelden en hun gedrag zo ook als effectief en geslaagd werd gezien. De behoefte voor autonomie werd via het volleybal gevoed doordat zij zich vrij voelden om zich te uiten en er daarbij sprake was van erkenning voor een ieders gevoelens. De behoefte voor autonomie werd bij de keuze voor het volleybal gedeeltelijk gevoed. Plaats had hier een invloed op met het geringe sportaanbod binnen het dorp.

4.3. Verbondenheid

De behoefte die het sterkst bijdroeg aan de motivatie bij de volleybalsters is de verbondenheid. Binnen de vervulling van deze behoefte kwam de rol van plaats en de cultuur die deze met zich meebrengt bij de volleybalsters sterk terug. Niet alleen het team en de vereniging speelden hierin een rol bij de volleybalsters maar ook het dorp en de regio Twente. Op de vraag wat de volleybalsters leuk vonden aan volleybal antwoordden zij allen, naast dat het een leuke sport is, dat het een teamsport is. Daarnaast benoemden zij dat de saamhorige vereniging belangrijk voor hun is.

Verbondenheid werd volgens de theorie gevoed door respect en zorgzaamheid, inclusiviteit en veiligheid. Competitie, kritiek, cliques en tradities zouden verbondenheid tegenwerken. Deze behoefte wordt ook wel gekenmerkt door het willen hebben van een veilig gevoel van het bij anderen horen en het willen hebben van veilige relaties. In deze sectie van dit hoofdstuk zal er gekeken worden naar het noaberschap, hoe het volleybal in Twente is gegroeid en de regionaliteit en landelijkheid van het Twentse volleybal.

Om te begrijpen hoe de behoefte van verbondenheid vervuld wordt met het volleybal en wat de invloed van plaats hierop is zijn de volgende deelvragen opgesteld:

Hoe beïnvloedt de geschiedenis van een plaats de psychologische behoefte voor verbondenheid?

Hoe beïnvloedt landelijkheid en regionaliteit de psychologische behoefte voor verbondenheid?

Hoe beïnvloedt lokale cultuur de psychologische behoefte voor verbondenheid?

In 4.3.1. zal worden ingegaan op de geschiedenis en lokale cultuur, 4.3.2. zal gaan over de geschiedenis, 4.3.3. betreft de landelijkheid, regionaliteit en lokale cultuur, 4.3.4. gaat in op hoe de behoefte van verbondenheid vervuld wordt en 4.3.5. zal antwoord geven op de deelvragen.

4.3.1. Noaberschap

De verbondenheid met de vereniging in de dorpen in Twente is diepgeworteld. Om de relatie tussen de verbondenheid met de vereniging en de plaats te begrijpen is het van belang om te kijken naar de historie van Twente. De boerderijen in de omgeving van Twente waren vroeger geïsoleerd van veel voorzieningen. Om dit gemis op te vangen ontstond het noaberschap. Binnen dit noaberschap leefde men naar bepaalde regels en plichten, ook wel de noaberplicht genoemd. Deze noaberplicht kan ook wel burenplicht genoemd worden. Het groeide uit tot een officiële aangelegenheid waar je je bij aanmeldde wanneer je in de buurt kwam wonen. Tegenwoordig is het een minder officiële aangelegenheid, maar deze historie laat nog steeds zijn sporen na in Twente.

Volgens de volleybalsters hield het noaberschap in dat mensen meer voor elkaar over hebben, dat mensen elkaar helpen als dat nodig is en elkaar begroeten. Dit noaberschap toonde overeenkomsten met wat het voor de volleybalsters betekent om een Tukker te zijn. De volleybalsters hadden van hun ouders meegekregen dat je er voor anderen bent en zorg draagt voor anderen, dit associeerden de volleybalsters met hun identiteit als Tukker.

Respondent 1:

“Het noaberschap is echt iets Twents. Mensen helpen elkaar als dat nodig is.”

De volleybalsters maakten in het terugvinden van deze waarden een onderscheid tussen dorp en stad. De respondent vanuit buiten Twente beschreef het als volgt.

Respondent 2:

“Ik merk voor namelijk het verschil tussen een dorp en een kleine stad. Ik merk heel erg dat iedereen iedereen kent in Harbrinkhoek en Mariaparochie. ... Noaberschap hebben we hier wat minder maar het is er wel.”

Een andere respondent beschreef het als een saamhorigheid in het dorp en met de omliggende dorpen.

Respondent 3:

“De saamhorigheid die je in het dorp hebt maar ook met de omliggende dorpen is gewoon mooi te zien.”

Het leven tussen het dorp en de stad kan inderdaad verschillen. Mensen die in een stad gaan wonen kiezen er vaak voor om specifieke vormen van contact, ontmoeting en verbinding te ontgaan. Anonimiteit en een lage mate van sociale controle en cohesie zijn hier vaak een gevolg van (Ostaijen & Peeters, 2011).

De Twentse regionale cultuur bracht de bovengenoemde normen, waarden en manier van leven met zich mee die deze sociale controle en cohesie juist kunnen versterken. Hospers & van Lochem (2002) schreven dat het sociale kapitaal in Twente hoog is: "Nergens in Europa zullen zoveel mensen lid zijn van het lokale vrijwilligerswerk, de voetbalclub in het dorp of de plaatselijke ondernemersvereniging [als in Twente]." Dit liet zien hoe de Twentse verbondenheid diepgeworteld en nog altijd sterk aanwezig is.

De deelnemers identificeerden zich met Twente en het zijn van een Tukker. Met deze

gedeelde identiteit wordt het veilige gevoel van ergens bij horen vervuld. Zo beïnvloedt plaats met zijn bijbehorende identiteit het gevoel van verbondenheid.

4.3.2. Volleybalhistorie

Hospers & van Lochem (2002) beschreven het noaberschap als een samenwerkingsgezindheid (noaberplicht, burenplicht) van vroeger uit. Volgens hen vormt de Twentse samenwerkingsgezindheid al lange tijd een schakel tussen traditionele en vernieuwende krachten in de regio. Zo ook toen volleybal zijn intrede deed in de verschillende dorpen in Twente.

Vanuit deze sterke sociale cohesie binnen het dorp werden nieuwe initiatieven breed ondersteund. Met de komst van kleine gymzalen bij de basisscholen in de dorpen werd volleybal vanaf de jaren 60 mogelijk in de dorpen in Twente. Er was behoefte aan een sport die minder fysiek en weersafhankelijk was, gaf een van de oprichters van de volleybalvereniging in Vasse aan. Op deze manier ontstond het initiatief om een volleybal vereniging op te richten. Dit volleybal werd door enkele fanatiekelingen gepromoot wat zorgde voor een groei van de vereniging aan de hand van jeugd, ouders, vrijwilligers en sponsoren. Deze brede steun van de hiervoor genoemde partijen in de groei van de verenigingen laat zien hoe de samenwerkingsgezindheid vanuit het hoge sociale kapitaal benut wordt.

Door snelle groei van de verenigingen in de dorpen moest er al snel uitgeweken worden naar sporthallen in nabijgelegen dorpen en steden. Zo ontstonden er vanuit de dorpen en gemeenten initiatieven om in deze dorpen sporthallen te gaan bouwen. Deze sporthallen werden dan vaak ook mede gesponsord door bedrijven uit het dorp, de samenwerkingsgezindheid. Ook bij onderhoud en vernieuwingen springen sponsoren bij, zoals bij de aanleg van een nieuwe vloer in de sporthal van de Krekkers (Van den Berg, 2019). Steun vinden bij lokale sponsoren was volgens een van de oprichters van de volleybalvereniging in Vasse vaak geen probleem door niet alleen de samenwerkingsgezindheid binnen het dorp maar ook door de trots voor het dorp. Sponsoren stonden klaar voor het financieren van niet alleen de sporthal maar ook materiaal en kleding. Deze trots voor het dorp liet zien hoe de vereniging in verbinding staat met het dorp, wat Bale (2002b) beschreef als 'place pride'. Dorpsbewoners spraken deze trots ook uit naar de speelsters. Het laat zien hoe het verband kan zijn tussen een club, in dit geval een vereniging, en een gemeenschap, waar Heere & James (2017) benieuwd naar waren.

Respondent 3:

“Mensen in het dorp spreken je er op aan hoe het gaat en zijn trots dat zo'n dorpsclub op een behoorlijk niveau speelt.”

Hospers & van Lochem (2002) schreven dat in de economische groei van Twente het sociaal kapitaal met zijn van oudsher hoge organisatiegraad van ondernemers nog altijd een belangrijke rol speelt. Deze hoge organisatiegraad was binnen de volleybalverenigingen ook terug te vinden. Met de extra gebouwde zaalruimte kon met name ook de jeugd gaan volleyballen. Het belang van een goede jeugdopleiding als basis voor een stabiele vereniging werd snel ingezien. In deze jeugdopleiding werd vervolgens door de verschillende verenigingen veel geïnvesteerd door sponsors, trainers, coaches, vrijwilligers en ouders. Naast dat de samenwerkingsgezindheid terugkomt in de rol van sponsors, zoals hierboven beschreven, komt deze ook terug in de rol van vrijwilligers en ouders.

Vrijwilligers, vaak ouders, waren betrokken en vervulden zonder wederwoord veel taken in de begeleiding van de jeugd zoals bijvoorbeeld het rijden naar wedstrijden, het wassen van de shirtjes of het organiseren van teamuitjes. Een van de oprichters van de volleybalvereniging in Vasse gaf aan dat hierin de kracht van het dorp ligt. In steden zouden ouders minder betrokken bij de sport van hun kinderen zijn dan in dorpen. Dit kan een gevolg zijn van het verschil tussen dorp en stad wat Ostajien & Peeters (2011) hierboven beschreven. Côté et al. (2012) bevestigden dat deze rol van de ouders van belang is voor de sportontwikkeling van een kind. Door deze steun kenden verenigingen weinig praktische belemmeringen in hun groei. Zo is met de rol van alle betrokkenen, als gevolg van de verbondenheid in de dorpen, in de groei en instandhouding van de verenigingen het dorpse en Twentse leven sterk terug te vinden.

4.3.3. Het dorp en de regio

Naast de samenwerkingsgezindheid vanuit de sociale cohesie droeg het dorp op nog andere manieren bij aan het gevoel van verbondenheid. Macdonald & Kirk (1996) vonden dat in dorpen sport een centrale rol kan spelen als een middel voor sociale cohesie, gevoel van behoren en een vorm van identificeren met je omgeving. Het volleybal was, zoals hierboven beschreven, niet enkel een product van de sociale cohesie maar ook een middel voor sociale cohesie in het dorp. Daarnaast vervulde het ook het gevoel van behoren en is het een vorm van identificeren met je omgeving.

Voor sociale cohesie zijn intensieve en frequente contacten belangrijk. De nabijheid van relaties, in de vorm van familie, collega's, vrienden en buurtgenoten, is hiervoor van belang (Huygen & De Meere, 2008). Deze contacten vonden de volleybalsters en coach in de vereniging.

Respondent 5:

"De vereniging is ontzettend leuk en iedereen kent elkaar. Het voelt heel gemoedelijk en vertrouwd."

Doordat het een kleinere dorpsvereniging is kende iedereen elkaar waardoor de contacten intensiever en frequenter waren.

Respondent 1:

"Ook is het altijd erg gezellig met speelsters van andere teams. Na onze wedstrijden drinken we ook altijd een borrel in de kantine en vele ouders en supporters blijven hangen. Dit maakt het volleyballen bij Krekkers extra leuk. Omdat het een kleine vereniging is ken je veel mensen en dat geeft een gemoedelijke sfeer."

De volleybalsters beschreven hun contacten ook als intensiever dan enkel volleybal teamgenoten. Vaak zijn teamgenoten ook vriendinnen.

Respondent 5:

"Zo'n team is gewoon je clubje. Die wil je zien, het is gek als er ineens 2 weken vakantie tussen zit. Ik mis dan wel m'n teamies."

De contacten waren nog steeds intiem, in tegenstelling tot moderne steden waar deze door de urbanisatie minder intiem zijn geworden (Anderson & Stone, 1980).

Dat het hele dorp hierin een rol speelde en het niet alleen binnen de vereniging zo is volgde uit de trots voor de vereniging, de rol van de sponsors en het citaat van respondent 3 er onder in de voorgaande paragraaf en onderstaande sfeerschets.

In de weekenden werden er op de vrijdag en zaterdag door alle teams wedstrijden gespeeld. Het ene weekend allemaal uit, het andere weekend allemaal thuis. Bij deze thuiswedstrijden faciliteerde de vereniging, aan de hand van de mogelijkheden die de sporthal bood met de volleybalvelden, tribunes en kantine, contacten tussen niet alleen teamgenoten maar ook familie, vrienden en buurtgenoten. Zo vervulde de vereniging binnen het dorp een grote rol in de sociale contacten van de betrokkenen bij de vereniging. Dit laat zien hoe de volleybal een centrale rol speelde in het dorp, zoals Macdonald & Kirk (1996) beschreven. Deze beschreven dat sport een centrale rol in het dorp kan vervullen als een middel voor sociale cohesie, gevoel van behoren en een vorm van identificeren met je omgeving. Met het faciliteren van de contacten is het volleybal een middel voor sociale cohesie. Daarnaast laat het zien op welke manier de vereniging intensieve en frequente contacten faciliteerde tussen familie, vrienden en buurtgenoten (Huygen & De Meere, 2008).

Dat deze rol sterk is volgt uit hoe belangrijk het voor de volleybalsters was.

Respondent 5:

"Daarbij lijkt een leven zonder volleybal mij heel erg gek, dat ken ik helemaal niet."

De trots voor het spelen op een hoog niveau laat tevens zien hoe volleybal een gevoel van behoren creëerde en dat het zo een vorm was van identificeren met je omgeving (Macdonald & Kirk, 1996). Het hoge niveau van volleybal maakt het dorp uniek waardoor de 'place identity' versterkte en de verbondenheid zo groter was omdat men zich zo meer met de plaats en elkaar identificeerde (Rogers et al., 2013). Dit gevoel van trots ging voor de volleybalsters ook uit naar het lid zijn van de vereniging. In deze trots kwam het hoge sociale kapitaal terug, wat Ramshaw & Hinch (2006) beschreven als gemeenschapsgeest, en het identificeren met je omgeving.

Respondent 4:

"Ik wel, vooral toen we nog mee deden met open club was krekkers best wel een bekende vereniging met veel talent. En ook het lid zijn van een vereniging is leuk door alle gezelschap/uitjes die je hebt."

Respondent 5:

"Ik ben zeker trots, Krekkers voelt als 'mijn' clubje. Het voelt als thuis. Veel vrijwilligers zetten zich flink in om alles draaiende te houden."

De symbolische cultuur, zoals Krawczyk (1980) beschreef, die men in het volleybal vond droeg ook bij aan het gevoel van behoren. De waarde van het volleybal lag in het gemeenschapsgevoel en de betekenisgeving aan de gemeenschap. Het dorp stond achter de vereniging.

Het dorpse karakter versterkte tevens de kans op meer inzet richting één vereniging doordat er in de dorpen maar weinig andere opties zijn, zoals Putnam (2002) beschreef in hoofdstuk 2.3. Hierdoor was de band met de volleybal gemeenschap sterk en was er meer verbondenheid. De volleybalsters haalden dit ook aan.

Respondent 5:

"Volleybal in Twente is hetzelfde als ergens anders, hetzelfde spelletje, maar het is hier meer populair, mogelijk doordat er minder keus is qua sport."

De coach bevestigde dat de centrale rol van het volleybal in het dorp duidelijk werd door het aandeel dat de vereniging speelt in de levens van de mensen die volleyballen.

Coach:

"Als je een sterke dorpskern hebt en je hebt sterke fanatieke groep. Dan zijn ze voor die mensen die volleyballen, voor die zijn ze heel belangrijk."

Uit triangulatie bleek dat er weinig andere sporten waren in de dorpen. Gemiddeld waren er 4 teamsporten en 5 individuele sporten in een dorp waar er op nationaal niveau gevolleyballd werd in Twente in 2020. Zo droeg dit bij aan de verbondenheid bij de vereniging. In Twente was er volgens de coach en volleybalsters tevens een sterkere verbondenheid met de regio dan elders in het land waardoor deze verbondenheid ook van een duurzame aard was.

Coach:

"Maar kijk toch ook wel een grote kern is van, heel veel mensen die zeggen van Twente is ons alles en daar blijven we. En ik denk dat dat een van de redenen is, dat nog steeds volleybal zo verankerd is."

Dit komt volgens de coach en mede oprichter van de volleybalvereniging Vasse doordat veel studies in de regio beschikbaar zijn waardoor men niet snel hoefde te verhuizen. Daarmee kon men ook bij dezelfde volleybalvereniging blijven. Het ROC van Twente kende elf vestigingen verspreid over verschillende plaatsen in Twente (www.rocvantwente.nl). Het Saxion in Enschede en Deventer en het Windesheim in Zwolle waren per openbaar vervoer vanuit Twente in een uur bereikbaar (www.9292.nl). De Universiteit Twente was een technische universiteit, alleen op het gebied van specifieke universitaire studies was er vanuit Twente geen aanbod waarvoor men zou moeten verhuizen.

Coach:

"Ik bedoel in Twente heb je eigenlijk alleen maar op universitair ... en hbo en daarna is het al richting de ROC's en dat soort dingen. Dat is allemaal goed vertegenwoordigd in Twente maar natuurlijk die universiteiten en hogescholen. Dat is er maar eentje, als daar je studie niet is. ... Dan is het op een gegeven moment moeilijk te combineren."

Respondent 2 vertelde het volgende over haar ervaringen buiten Twente.

Respondent 2:

"Hier in Hardenberg merkte ik altijd dat mensen die gingen studeren, of gingen werken (bijbaan), ergens anders volleyballen (bijvoorbeeld in Groningen waar studeren) en dat er maar een paar bij de vereniging bleven. De afgelopen jaren zijn er steeds minder mensen die bij de originele vereniging blijven volleyballen of bij een nieuwe club. Tegenwoordig gaat bijna iedereen werken. Onder andere hierdoor bloed de vereniging momenteel langzaam dood en degradeerde het eerste team de afgelopen jaren al 3x. ... Men vindt volleybal steeds meer een bijzaak en er is geen fanatisme meer in de vereniging."

Het onderzoek van Kuijpers (2019) vernam een soortgelijke trend bij handbalverenigingen. Door individualisering, de pluriforme maatschappij en het ontbreken van vaste sociale structuren heeft men minder binding met de vereniging. Via socialisatie zouden leden dezelfde normen, waarden en gedragingen na gaan streven wat tot continuatie van een vereniging leidt (Stokvis, 2011). Hier was steeds minder sprake van door bovengenoemde processen waardoor de verbinding afzwakte. In Twente kwamen de normen, waarden en gedragingen nog steeds veelal overeen tussen leden. Dit is de Twentse regionale cultuur die zo terug kwam en tot continuatie van de verenigingen leidde.

Dat er in Twente, vergeleken met andere landelijke regio's, sprake kon zijn van een sterkere verbondenheid met de regio en de eigen plaats dan elders werd bevestigd door de prognose bevolkingsontwikkeling in Nederland, 2005-2025, naar COROP-regio van het RPB/CBS (PEARL) (RIVM, 2006). In deze ontwikkeling was te zien dat er in Twente geen sprake zou zijn van krimp, in tegenstelling tot de gehele provincies Limburg en Zeeland en de regio's de Achterhoek, Zuidwest-Gelderland, Zuidoost-Noord-Brabant, Noordoost-Noord-Brabant, Delfzijl en omgeving, Oost-Groningen, Zuidwest-Drenthe, Zuidoost-Drenthe en Zuidoost-Friesland.

Zo bleef de verbinding met het dorp en daarmee de vereniging in stand en was er dus een grotere overgave aan een vereniging dan wanneer men zou vertrekken naar een andere vereniging of zou stoppen bij het gaan studeren of werken. Toch stond deze verbinding ook in Twente onder druk. Het aanbod aan vrijetijdsbesteding is over de afgelopen jaren gegroeid en breder geworden met de komst van bijvoorbeeld een kulturhus in de verschillende dorpen. De coach zag dat hierdoor verenigingen het moeilijker krijgen.

Coach

"Met alle sportverenigingen dat het gewoon moeilijker is om... Om mensen te krijgen. En daardoor dat het belang van een club in een dorp wel iets afzwakt."

De Nevobo zag deze trend ook terug in teruglopende ledenaantallen. Hierdoor zouden mensen, zoals Putnam (2002) beschreef, hun aandacht meer gaan verdelen over verschillende initiatieven waardoor de verbondenheid met één initiatief minder zou worden. Desondanks waren de volleybalverenigingen nog populair en werd er op hoog niveau gespeeld.

4.3.4. Plaats en motivatie

Hoe werd de behoefte van verbondenheid precies vervuld met het volleybal in Twente? Er was binnen het dorp en de vereniging sprake van respect, zorgzaamheid, inclusiviteit en veiligheid. Zoals onder het kopje autonomie beschreven is er respect voor een ieders mening en is er sprake van veiligheid om deze te uiten. De traditie van het noaberschap vanuit Twentse regionale cultuur met bijbehorende normen en waarden van zorgzaamheid liet zien hoe deze zo bijdroeg aan de verbondenheid. Dat deze zorgzaamheid ook werd nageleefd bleek uit de ervaring van de volleybalsters vanuit buiten Twente.

Respondent 2:

"Oh ja, in Twente passen mensen ook wat meer op elkaar. Als we gingen stappen met Emmen verdween iedereen her en der. En bij Krekkers is het samen uit samen thuis."

Binnen de vereniging was er sprake van inclusiviteit. Dit bleek uit het feit dat de twee volleybalsters uit de stad Almelo en de volleybalster vanuit buiten Twente zich welkom voelden. Het kon voor een buitenstaander daarin wel wennen zijn door het dorpse karakter van de vereniging.

Respondent 2:

"Ik merk heel erg dat iedereen iedereen kent in Harbrinkhoek en Mariaparochie. Soms tot het irritante aan toe. Ik moest daar best wel aan wennen toen ik bij Krekkers kwam volleyballen. Over de app of in de kantine werd dan vaak over mensen, evenementen etc. uit de omgeving gepraat waar ik helemaal niemand of niks van kende als buitenstaander haha. Gelukkig gaat het nu beter 👍."

Ook vond men het binnen de vereniging belangrijk dat iedereen gehoord werd, wat inclusiviteit en respect versterkte.

Respondent 1:

"Bij Krekkers vindt men het belangrijk dat iedereen gehoord wordt en daar doen ze ook alles aan."

Echter was er volgens een van de respondenten wel een verschil in mate van inclusiviteit tussen de hogere en lagere teams. De hogere teams voelden deze inclusiviteit meer dan de lagere teams omdat de meeste aandacht uitgaat naar de hogere teams. Daardoor voelden deze zich meer verbonden en zouden zij hier meer motivatie uit kunnen halen dan de lagere teams.

Respondent 5:

"Ik voel zelf een grote verbondenheid met de club. Denk dat de hogere teams dit samen ervaren. ... Ik heb wel eens opgevangen dat de lagere teams dit wat minder ervaren, dat er veel aandacht uit gaat naar de hogere teams."

Daarnaast moet het dorpse karakter en alles wat dat met zich meebracht diegene die zich aansloot bij de vereniging wel passen om deze inclusiviteit te voelen. Bij haar vorige team had respondent 2 ook teamgenoten die het dorpse karakter van Krekkers niks vonden.

Respondent 2:

"Ik kan me nog herinneren dat we met Emmen'95 tegen Krekkers moesten spelen in de Haambrink. Na de wedstrijd gingen we bijna direct douchen en naar huis. We zaten maar heel even in de kantine. Mijn teamgenoten vonden het te boers en te luid. Daarom wouden ze snel weg. Maar ik vond het juist gezellig 😊."

Dit laat zien hoe het gevoel van verbondenheid kon verschillen per persoon en wat hierop van invloed kan zijn. Dat betekende echter ook dat voor de mensen die zich wel konden vinden in het dorpse karakter en de inclusiviteit voelden het gevoel van verbondenheid heel sterk kon zijn. Voor deze mensen droegen de vier factoren sterk bij aan de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Lynch (2020) vond een soortgelijk verband. In zijn onderzoek werd een verband gevonden tussen de mate van internalisatie van een individu met zijn omgevingscultuur en de mate van vervulling van drie psychologische behoeften. De aanwezigheid van de vier factoren voor verbondenheid was terug te voeren naar de Twentse regionale cultuur omdat hun aanwezigheid te herleiden was naar normen en waarden vanuit het dorpse en Twentse leven.

Het gevoel van verbondenheid werd vervolgens door deze Twentse regionale cultuur

versterkt. Men was niet alleen maar verbonden met elkaar via de sport, men was ook verbonden met elkaar als buur, (oud-) klasgenoot, dorpsgenoot of Tukker. De volleybalhistorie bracht deze brede verbondenheid met het dorp en alle betrokkenen aan het licht. Het liet zien hoe het volleybal het veilige gevoel van het willen horen bij anderen vervulde. Dit gevoel ging verder dan de vereniging maar gold voor het hele dorp, de regio en iedereen die daarin betrokken was bij de vereniging. Er was sprake van een heel breed gevoel van bij elkaar horen.

Het dorp droeg vervolgens verder bij aan de verbondenheid door de kleinschaligheid en de frequente en intensieve contacten die deze met zich meebrachten. Het gevoel van verbondenheid met elkaar zoals hierboven beschreven bleef zo via de volleybal ook in stand. Het duurzame karakter van de motivatie door deze instandhouding van de verbondenheid via de vereniging gaf een goede basis voor het spelen op een hoog niveau. Daarnaast droeg de kleinschaligheid van het dorp bij aan de verbondenheid doordat de kans dat mensen betrokken wilden zijn bij veel verschillende initiatieven kleiner was en hierdoor inspanningen eerder geconcentreerd waren wat voor meer verbinding zorgde met de vereniging en elkaar.

De regio Twente droeg tenslotte bij aan de verbondenheid doordat men minder snel stopte bij de vereniging omdat er niet snel verhuisd hoefde te worden voor de studie. Mensen bleven graag in de regio wonen en bleven dan ook bij dezelfde vereniging volleyballen. Er was in Twente geen sprake van krimp. Dit kwam de verbondenheid ten goede omdat de verbondenheid hierdoor een lange termijn kende. Daarnaast was er in Twente vanuit de Twentse regionale cultuur minder sprake van individualisering en het ontbreken van vaste sociale structuren waardoor deze cultuur minder kwetsbaar was en de continuatie van de verenigingen gewaarborgd was waardoor de verbondenheid bleef.

Uit de rol die plaats speelde in de vervulling van de behoefte aan verbondenheid zoals hierboven duidelijk beschreven bleek hoe plaats en de manier van leven dat dit met zich meebracht motivatie kon versterken. De theorie zei niets over de totstandkoming van hetgeen dat bijdraagt aan de vervulling van de behoefte van verbondenheid. In deze scriptie werd beargumenteerd hoe via het Twentse volleybal duidelijk werd hoe de plaats waarop het gedrag, dat tot vervulling van de drie fundamentele behoeften die essentieel zijn voor iemands ontwikkeling en ontplooiing leidt, plaatsvond en de bijbehorende cultuur de vervulling van deze behoeften positief beïnvloedde, waarmee het de intrinsieke motivatie van diegene versterkte.

Volgens de theorie zouden competitie, kritiek, cliques en tradities verbondenheid tegenwerken. Ondanks dat er sprake was van een sterke competitie door het hoge niveau wat er gespeeld werd en alles wat hierbij kwam kijken was er nog steeds sprake van een sterke verbondenheid. Er was plaats voor kritiek, zoals eerder benoemd. Volgens de volleybalsters was er geen sprake van clique vorming en werd dit ook tegengewerkt door de vereniging omdat men het van belang vond dat iedereen gehoord wordt. Zo werkten cliques de verbondenheid bij het volleybal niet tegen. Tradities werkten de verbondenheid bij het volleybal in Twente niet tegen maar versterkten juist deze verbondenheid, zoals de invloed van de traditie van het noaberschap op de verbondenheid liet zien.

De historie van het volleybal liet, samen met de opvoeding dat kinderen een teamsport moesten gaan doen, echter ook een vorm van gebrek aan autonomie zien. Vanuit de burenplicht moesten er door vrijwilligers veel taken uitgevoerd worden, zonder mitsen of maren, ook door de volleybalsters zelf. Ondanks dit was er toch sprake van intrinsieke motivatie bij de volleybalsters. De studie van Bao & Lam (2008) liet een zelfde soort crux zien. In deze studie was de conclusie dat een zeker gebrek aan autonomie bij kinderen door de opvoeding van de ouders gecompenseerd kon worden door een sterke verbondenheid waardoor er zo nog steeds sprake kan zijn van intrinsieke motivatie. Van een soort zelfde verband was er ook sprake bij de volleybalsters. Hun autonomie werd door de burenplicht ingeperkt omdat zij vrijwilligerstaken moesten vervullen, door een sterke verbondenheid met de vereniging beïnvloedde deze autonomie echter de intrinsieke motivatie niet.

4.3.5. Conclusie

De geschiedenis van een plaats beïnvloedde de psychologische behoefte voor verbondenheid met de identiteit die de plaats met zich meebracht in de manier van hoe sterk deze aanwezig was en hoe deze mensen verbond. Daarnaast kon de geschiedenis van een plaats verbondenheid zo beïnvloedden dat wanneer van oudsher mensen meer op elkaar aangewezen waren door isolatie dit kon zorgen voor een hogere samenwerkingsgezindheid op die plaats waardoor vanuit deze traditie van verbondenheid die voortkwam uit de geschiedenis van een plaats de behoefte voor verbondenheid vervuld kon worden.

De landelijkheid beïnvloedde de psychologische behoefte voor verbondenheid doordat met de kleinschaligheid van een dorp contacten frequenter en intensiever zijn, waardoor deze contacten nog intiem waren. Dit bleek uit dat teamgenoten vaak ook vriendinnen waren. Daarnaast zorgde het geringe aanbod voor sport volgend uit de kleinschaligheid ervoor dat er meer geïnvesteerd werd in wat er was, in dit geval de volleybalvereniging. Zo was de verbondenheid met de vereniging sterker. Het dorp verbreedde vervolgens de vervulling van de behoefte voor verbondenheid van niet alleen met de sport, maar ook met de vereniging en het dorp. Dit kwam door een trots voor het dorp, die zich uitte via de volleybalvereniging. Het dorp kon daarnaast voor inclusiviteit zorgen voor diegene die zich in het dorpse leven konden vinden, wat verbondenheid zou versterken volgens de theorie.

Regionaliteit beïnvloedde de verbondenheid doordat er met het brede studieaanbod in Twente er minder snel een reden was om de regio te verlaten waardoor de verbondenheid van een duurzame aard was en minder onder druk stond dan in andere regio's. De verbondenheid was tevens van duurzame aard met de lokale cultuur die invloed had op de verbondenheid doordat met de cultuur normen, waarden en gedragingen in Twente nog veelal overeenkwamen. Dit kwam voort uit socialisatie tussen leden, die bij Twentse volleybalverenigingen frequent en intensief was. Dit overeenkomen van de normen en waarden zou leiden tot continuatie van een vereniging, volgens Stokvis (2011), waardoor verenigingen minder snel uiteenvallen. De normen en waarden van de Twentse cultuur zorgden daarnaast voor zorgzaamheid, wat volgens de theorie bij zou dragen aan de verbondenheid. De lokale cultuur, in combinatie met de kleinschaligheid voortvloeiend uit de landelijkheid, zorgde ervoor dat men op veel verschillende manieren met elkaar verbonden waren waardoor plaats de verbondenheid beïnvloedde. Men hoorde niet alleen bij elkaar als volleybalsters of verenigingslid maar ook als buur, (oud-) klasgenoot, dorpsgenoot of Tukker.

4.4. Algemenisering

De coach is actief geweest bij meerdere verenigingen binnen Twente en gaf antwoord vanuit deze ervaringen. Het fanatisme zag hij bij alle meiden op het nationale niveau terug. Zo antwoordde hij het volgende op de vraag hoe hij een Twentse volleybalster zou typeren:

Coach:

“En maar over het algemeen kun je wel zeggen, en dan heb ik het niet over de lagere niveaus, maar over de niveaus die willen ballen. Dan kun je wel zeggen dat ze allemaal rete fanatiek zijn.”

Daarnaast zag hij in meerdere dorpen terug welke rol het volleybal in het dorp kan vervullen. Zoals bleek uit de quote van de coach over de sterke dorpskern. Volgens de coach blijkt het belang van het sociale aspect uit hoe de vereniging Set-Up '65 uit Ootmarsum omgaat met het spelen van Eredivisie.

Coach:

“Ik denk alleen dat je misschien, in de Eredivisie, dat je daar alleen echt bikkelhard gaan krijgt. Dat is echt van we komen hier alleen maar om te winnen en that's it. En zelfs dat zie je bijvoorbeeld dit jaar al bij zo'n Set-Up, he wat toch nog een Eredivisieclub is, wat heel veel moeite had om een team bij elkaar te krijgen. Dat daar ook de sociale cohesie richting de club, dat dat ook wel belangrijke factor was. He dus... het is niet alleen maar om te presteren.”

Om dit verder te illustreren en wat men volgens de coach belangrijk vindt in het Twentse volleybal droeg hij het motto van de vereniging DeVoKo uit Denekamp aan. Dit is het volgende motto: “Samen met veel plezier kwalitatief volleybal mogelijk blijven maken in Denekamp” (www.devoko.nl). De coach zag bij meerdere vereniging hoe het plezier samen ging met het spelen op een hoog niveau. Het plezier haalden de volleybalsters uit het verbindende factor van het volleybal en het spel zelf.

De volleybalsters zagen ook dat andere verenigingen net zo'n dorpsclub kunnen zijn als Krekkers.

Respondent 1:

“Als ik bijv. naar Dynamo Tubbergen kijk lijkt mij dat ook een saamhorige vereniging. En bij Tornado Geesteren was dat ook altijd zo.”

Respondent 3:

“Je ziet wel veel overeenkomsten met die verenigingen. Dat zijn ook dorpsverenigingen en daar zie je wel veel terugkomen hoe het er daar aan toe gaat in vergelijking met Krekkers.”

Hoofdstuk 5: Conclusie

5.1. Discussie

5.1.1. Interne en externe validiteit

Voor het onderzoek zijn verschillende thema's uitgelicht met betrekking tot de onderzoeksvraag zodat deze beantwoord kan worden. Aan de hand van deze thema's zijn vragen opgesteld voor de focus group en het interview. Deze zijn te vinden in de bijlagen. Wanneer er vragen gesteld zouden worden naar dezelfde thema's zouden dezelfde antwoorden terug komen. Dit laat de interne validiteit zien.

Het stuk onder het kopje 4.5. Algemeenisering liet zien hoe er in de onderzoeksresultaten sprake is van een bepaalde mate van generaliseerbaarheid. Om van daadwerkelijke generaliseerbaarheid te spreken is het onderzoeken van één vereniging echter te weinig, ondanks bovenstaande ervaringen buiten de vereniging die mee worden genomen. Daarvoor zouden ook binnen andere verenigingen focus groups gehouden moeten worden om te kijken of dezelfde processen zich daar ook op eenzelfde manier afspelen of dat het daar toch iets anders gaat. Er is dus een mate van externe validiteit, maar deze kan een sterker.

Naast het uitbreiden van het onderzoek naar andere volleybalverenigingen in Twente zou er binnen Twente ook gekeken kunnen worden naar de basketbal vereniging in Tubbergen dat in de Eredivisie voor dames speelt en naar de twee handbalverenigingen uit Borne en Deurningen die in de Eredivisie voor vrouwen spelen. Deze drie verenigingen komen ook uit dorpen in Twente. Ook zou er gekeken kunnen worden naar volleybalverenigingen in de Duitse tweede bundesliga zoals Blau-Weiss Dingden of SCU Emlichheim, dorpen die ook op een hoog niveau volleybal spelen.

5.1.2. Discussie

De belangrijkste bevindingen van dit onderzoek waren hoe plaats en cultuur verbondenheid konden bevorderen en wanneer hierdoor de autonomie van een individu ondermijnd werd verbondenheid toch kon zorgen voor intrinsieke motivatie. De plaats motiveerde de volleybalsters omdat het voordelen met zich meebracht in de vervulling van de psychologische behoefte voor verbondenheid. Deze voordelen kwamen voort uit de landelijkheid en regionale cultuur van de plaats van de volleybalvereniging. Dit liet zien hoe de plaats van de volleybalvereniging de motivatie bij volleybalsters positief beïnvloedt.

De drie psychologische behoeften uit de zelfdeterminatietheorie werden bij de volleybalsters gevoed vanuit een brede social context van het team, de vereniging, het dorp en de regio zoals in de resultaten beschreven. Doordat dit zo was, was er sprake van een sterk ontwikkelde motivatie bij de volleybalsters. Volgens de literatuur waren de drie psychologische behoeften essentieel voor de ontwikkeling en ontplooiing van het individu (Bakker & Oudejans, 2019). Dat dit zo is blijkt ook uit dit onderzoek: door de vervulling van de drie psychologische behoeften ontwikkeling en ontplooiën de volleybalsters zich als topvolleybalsters. In de vervulling van de behoeften was er in Twente echter sprake van een voor de theorie atypische vervulling door een grote hang naar verbondenheid in plaats van autonomie door de Twentse regionale cultuur.

Dat verbondenheid belangrijk was voor motivatie bleek uit dat het een van de drie psychologische behoeften van de mens is. Echter dat het, wanneer de behoefte zo sterk vervuld werd als bij de Twentse volleybalsters, ervoor kan zorgen dat autonomie van minder belang is, is uitzonderlijk. In de zelfdeterminatietheorie werd de behoefte voor autonomie als belangrijkste behoefte gezien voor intrinsieke motivatie. Dit hoeft dus niet altijd zo te zijn en is cultuurafhankelijk. Bao & Lam (2008) beschreven dit ook in hun studie.

Dit gaat in tegen de bevindingen van Nalipay, King & Cai (2020). Zij vonden juist dat verbondenheid en autonomie van gelijk belang waren in westerse en oosterse culturen. Ondersteuning in het gevoel van competentie was belangrijker in westerse culturen.

Uit de resultaten werd duidelijk dat het gevoel van verbondenheid niet voor iedereen die zich bij de vereniging aansluit hetzelfde kan zijn. Je moet je thuis voelen bij de manier van leven van de andere verenigingsleden. Lynch (2020) en Chantal et al. (1996) concludeerde hetzelfde. Dit laat zien welke rol cultuur kan spelen in de vervulling van de behoeften en hoe deze vervulling kan verschillen door de afkomst van iemand: komt diegene uit een dorp of een stad, komt diegene uit de regio of uit een andere regio?

Zo deden Bao & Lam (2008), Nalipay et al. (2020) en Lynch (2020) onderzoek naar de theorie in verschillende culturen. Daarbinnen bestaat er een discussie over de generaliseerbaarheid van de theorie naar niet Westerse culturen. Deze discussie wordt gevoerd op de schaal van nationale culturen. Dit onderzoek liet zien dat ook binnen nationale culturen regionale culturen voor verschillen in de vervulling van de drie psychologische behoeften kunnen zorgen. Het verschil tussen het dorp en stad en verschillen tussen regio's droegen hier ook aan bij. De resultaten van dit onderzoek lieten zien hoe deze discussie op dit moment nog diepte mist en dat enkel onderzoek doen naar nationale culturen niet toereikend is. Voor de generaliseerbaarheid van de theorie is er dus een nuancering van de theorie gevraagd.

Het onderzoek liet tevens zien hoe het westers en niet westers denken te zwart wit is. De bevindingen van dit onderzoek komen overeen met een onderzoek uit China. Het is een overeenkomst tussen een westers en niet westers cultuurgebied. Dit laat zien dat er in de vervulling van de psychologische behoeften meer kan spelen dan enkel een cultuur verschil tussen westerse en niet westerse landen.

Naast de belangrijke bevindingen voor de zelfdeterminatietheorie heeft dit onderzoek laten zien hoe onderzoek aan de hand van sport geografisch begrip kan verbreden en verdiepen,

zoals Bale (1988) beschreef. Dit geografisch begrip is verbreed en verdiept met hoe het onderzoek liet zien hoe het verband kan zijn tussen een vereniging en de gemeenschap waarin deze ligt, wat Heere & James (2017) beschreven als een nog niet genoeg belicht thema. Binnen dit verband was er sprake van een symbolische cultuur, de volleybalvereniging gaf waarde aan het collectief en zorgde voor betekenisgeving aan de gemeenschap. Deze gemeenschapsgeest was, net zoals Ramshaw & Hinch (2006) beschreven, een bijzonder element van de identiteit van het dorp dat zich uitte via de volleybalvereniging. Het volleybal liet ook zien hoe er sprake was van trots voor de afkomst uit het dorp en de regio, zoals Bale (2002b) ook beschreef. Zo werd duidelijk hoe betrokken de mensen in de dorpen in Twente met elkaar en hun omgeving, zowel dorp als regio, waren. Deze betrokkenheid en verbondenheid volgden uit de geschiedenis van de plaats, de regionaliteit en de landelijkheid en droegen hier allen aan bij op verschillende manieren.

De geschiedenis liet zien waar bepaalde normen, waarden en tradities vandaan kunnen komen binnen een lokale cultuur. Vervolgens liet het onderzoek zien hoe deze cultuur ook in stand werd gehouden. De volleybalsters waren trotse Tukkers en wilden ook leven naar de normen en waarden die daar volgens hen bij hoorden. Daarnaast wilden ze graag bijdragen aan het leven in het dorp en de regio. Ze bleven het liefst in de regio studeren en daarna wonen, wat liet zien hoe sterk de band kan zijn met Twente. Vanaf jongs af aan werd de volleybalsters al aangeleerd dat het belangrijk is om aan het geheel te denken en niet alleen aan jezelf. De ouders vonden teamsporten belangrijk. Daarnaast moesten de volleybalsters naar de trainingen voor je team en deden zij vrijwilligerstaken en een team trainen of coachen voor de vereniging. Zo zou ik willen beargumenteren dat in Twente door een combinatie van landelijkheid en de lokale cultuur het Twentse volleybal liet zijn wat de kracht van een dorp kan zijn met zijn kleinschaligheid en verbondenheid.

Zoals Crouse (2018) beschreef hadden de dorpen in Twente ook een agrarisch verleden. In Crouse (2018) haar onderzoek vond zij dat de gemeenschapszin die deze met zich meebracht er voor zorgde dat elk kind behandeld werd alsof het hun eigen kind was. Of dit ook zo was in Twente is niet duidelijk geworden in dit onderzoek. Wat wel duidelijk werd is dat de gemeenschapszin volgend uit een agrarisch verleden hier ook positieve effecten had op de verbondenheid in het dorp en sportprestaties, als bijdrage aan de motivatie van de volleybalsters.

5.1.3. Limitaties van het onderzoek

De deelnemers zijn benaderd via een speelster uit dames 2 in Krekkers die de onderzoeker kent. Via haar is er contact ontstaan tussen de onderzoeker en de coach, en daarna met de speelsters. Binnen dit team bleek er niet genoeg animo voor het onderzoek, dus heeft zij enkele speelsters uit dames 1 gevraagd om tot vijf deelnemers aan de focus group te komen. De coach van het team was gelijk bereid om geïnterviewd te worden.

Het was in dit proces jammer dat het niet lukte om de focus group met één team te houden. Om dit te verzekeren had er persoonlijk contact kunnen zijn tussen de onderzoeker en de speelsters, in plaats van via iemand, zodat er een groter gevoel van urgentie omtrent deelname bij de mogelijke deelneemster ontstaat. Echter kwamen er vanuit het andere team op dezelfde manier gelijk drie aanmeldingen. Tussen de teams bestaat er wel een leeftijdsverschil wat dit heeft kunnen veroorzaken. In dames 2 zitten jonge meiden aangevuld met een paar oudere meiden, waar in dames 1 meer oudere meiden zitten die wellicht het nut van het onderzoek meer in zien waardoor zij sneller geneigd zijn deel te nemen. Ook zijn zij het hoogste team en draaien zij mee in de top van het Twentse volleybal, waar dit voor dames 2 minder het geval is, door bijvoorbeeld deelname aan de Twente cup. Waar drie Eredivisie teams uit Twente het opnemen tegen drie eerste divisie teams uit Twente, waaronder ook Krekkers (Nevobo, 2020b).

Hierdoor kunnen de antwoorden eentonig zijn en een vertekend beeld geven gezien er geen jongere speelsters en speelsters van lagere teams zijn geïnterviewd. Hier is ook over gesproken in de focus group waarin een respondent aangaf dat het voor speelsters van met name lagere teams soms anders kan zijn. De uitspraken in dit onderzoek gaan dus over volleybalsters die op nationaal niveau spelen en niet over alle volleybalsters in Twente.

De limitaties van de case zijn dat de normen en waarden van het dorpse en Twentse leven veel over een komen en daarmee lastig maakt om te stellen of de gevonden resultaten toe te wijden zijn aan het verschil tussen het leven in een dorp en een stad of aan regionale culturele verschillen. De twee versterken elkaar, maar om te kijken naar welke van de twee daarin een hoofdrol heeft is verder onderzoek nodig naar verschillen tussen dorp en stad in Twente en hoe deze in verband staan met de Twentse cultuur.

5.1.4. Suggesties voor toekomstig onderzoek

Een toekomstig onderzoek zou onderzoek kunnen doen naar de toepasbaarheid van de zelfdeterminatietheorie binnen nationale culturen in verschillende regionale culturen. Daarbij kan er gekeken worden naar het verschil tussen het leven in een dorp en een stad binnen een regio en hoe regionale cultuur hier wel of niet in terug komt. Zijn regionale culturen het sterkst terug te vinden in dorpen of steden of beide en wat betekent dit? Zodoende kan er geconcludeerd worden welke van de twee het belangrijkste is voor de toepasbaarheid van de theorie. Wat men belangrijk vindt in het leven kan tussen deze verschillende plaatsen sterk verschillen en daarmee invloed hebben op de vervulling van de psychologische behoeften. Zo kunnen er meer variabelen bepaald worden die kunnen zorgen voor een verschil in behoeften waardoor er vanuit de theorie beter maatwerk geleverd kan worden in het motiveren van mensen in verschillende regio's in de wereld.

5.2. Conclusie

De vraag waarnaar onderzoek is gedaan is de volgende: Hoe beïnvloedt de plaats van een volleybalvereniging motivatie bij volleybalsters? Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is er kwalitatief onderzoek gedaan aan de hand van een focus group en een interview. Hiervoor is motivatie uiteengezet aan de hand van de zelfdeterminatietheorie. Plaats is uiteengezet met behulp van literatuur omtrent cultuur, identiteit, landelijkheid en regionaliteit.

Uit de verzamelde data bleek dat de volleybalsters deels werden gemotiveerd door de vervulling van de behoeften voor competentie en autonomie. Er was sprake van een gevoel van bekwaamheid en het eigen gedrag werd als effectief en geslaagd gezien. Op deze competentie had plaats geen invloed. De volleybalsters voelden zich vrij om zich te kunnen uiten en ervaarden erkenning voor hun gevoelens. In de vrijheid van keuze was geen sprake van volledige autonomie door de invloed van plaats als gevolg van de samenwerkingsgezindheid van het dorp en de regio Twente.

Verbondenheid als behoefte werd sterk vervuld en motiveerde daarmee de volleybalsters. Op deze behoefte had plaats een sterke invloed vanuit de geschiedenis van de regio, de cultuur die deze met zich meebracht en de landelijkheid, het dorpse leven. De volleybalsters ervaarden het veilige gevoel van het bij anderen horen. Dit gevoel was sterk omdat men bij elkaar kon horen als klasgenoot, vrienden, teamgenoot, verenigingslid, dorpsgenoot of Tukker. Ondanks de ondermijning van de autonomie was er sprake van intrinsieke motivatie bij de volleybalsters. Deze intrinsieke motivatie bleek uit de motieven die de volleybalsters hadden voor het spelen van volleybal.

Het onderzoek liet via het volleybal en de volleybalvereniging zien dat er in Twente sprake was van een sterk aanwezige lokale cultuur die met zijn agrarische verleden het leven in dorpen in Twente beïnvloedde. Dat deze cultuur sterk aanwezig was bleek uit de trots voor de Twentse identiteit van de volleybalsters en wat deze identiteit voor hen betekende. Het gevolg van deze trots was dat de volleybalsters wilden bijdragen aan het leven in Twente. Het volleybal liet daarnaast zien wat de kracht van een dorp met zijn kleinschaligheid en verbondenheid kan zijn voor diegene die zich daarin thuis voelen.

Zo werd uit het onderzoek duidelijk hoe de plaats van een volleybalvereniging motivatie bij volleybalsters positief kon beïnvloeden. De totstandkoming van motivatie kan zo niet alleen verschillen tussen nationale culturen, maar ook tussen regionale culturen en tussen dorp en stad. De manier waarop de motivatie tot stand kwam was dat de plaats van de volleybalvereniging voordelen kende die zorgden voor een sterke verbondenheid waarmee de psychologische behoefte voor verbondenheid vervuld werd. Door de vervulling van deze behoefte vanuit de sociale context, in combinatie met de vervulling van de andere twee behoeften, was er sprake van intrinsieke motivatie. Zo heeft plaats de motivatie bij de volleybalsters positief beïnvloedt.

5.3. Aanbevelingen

Uit het onderzoek is gebleken dat voor motivatie de vervulling van de psychologische behoefte voor verbondenheid een belangrijke rol speelt. Hieruit kan geleerd worden dat wanneer mensen zich op zoveel en zo sterk mogelijke manieren verbonden voelen de motivatie kan stijgen. Dit betekent dat wanneer je verbondenheid wilt laten groeien je een identiteit voor jouw team of vereniging kunt creëren of kunt versterken waarmee mensen zich kunnen identificeren. Waar is jouw team of vereniging aan verbonden? Hoe ben je daarmee met elkaar verbonden? Hoe ben je verbonden met hetgeen je doet? En hoe is hetgeen dat je doet verbonden met jou? Als veel mensen binnen een team of vereniging soortgelijke antwoorden geven op deze vragen en dit gepaard gaat met intrinsieke motieven is de kans groot dat er sprake van verbondenheid is binnen jouw team of vereniging. Wanneer er weinig sprake is van verbondenheid kan er aan de hand van de vragen hierboven gekeken worden naar wat de mensen nu verbindt en kan aan de hand hiervan een identiteit voor jouw team of vereniging gecreëerd of versterkt worden.

Voor het Masterplan Twente voor het behoud van de Twentse volleybalcultuur dat de Nevobo in samenwerking met verschillende Twentse verenigingen aan het ontwikkelen is in 2020 is het van belang dat er vanuit dit onderzoek meegenomen wordt dat er in Twente sprake is van een combinatie van processen vanuit de regio en het dorp die bijdragen aan het succes van het Twentse volleybal. Deze processen zijn de samenwerkingsgezindheid, de trots voor het dorp en de regio, de kleinschaligheid van het dorp en de verbondenheid die hieruit voortkwam. Met de individualiseringstrend in Nederland en de groei van het vrijetijdsbesteding aanbod in de dorpen krijgen de verenigingen het lastiger, zoals de coach en Nevobo beschreven.

Om de volleybalcultuur te behouden is het belangrijk dat veel kinderen willen beginnen met volleybal en vervolgens blijven volleyballen. Voor het beginnen met volleybal is de rol van de ouders en de gymdocent belangrijk, wat bleek uit dit onderzoek. Wanneer de ouders een teamsport belangrijk vinden en de gymdocent zijn enthousiasme voor volleybal weet over te dragen aan de kinderen bestaat er de kans dat het kind ook wilt gaan volleyballen. Er zijn in Twente veel volleyballende gymdocenten, het betrekken van deze groep in het schrijven van het Masterplan Twente is daarom een van mijn aanbevelingen.

In het blijven volleyballen is het van belang dat er duidelijk is wat een volleybalvereniging en team voor iemand kan betekenen. Uit dit onderzoek volgde dat verbondenheid een belangrijke factor is in het spelen van volleybal in Twente. Het is daarom van belang dat er vanaf jongs af aan met name wordt ingezet in het verbinden van de volleybalsters met elkaar, met de vereniging en met de omgeving. Wanneer er de voorwaarden gecreëerd kunnen worden dat er vriendschappen kunnen ontstaan en men zich gaat thuis voelen bij de vereniging is de kans kleiner dat men stopt met volleybal. Op het moment dat de verbondenheid sterk is komt de rest vanzelf. De verenigingen in de Twentse dorpen hebben vervolgens de luxe van een breed niveau aanbod waardoor de volleybalsters ook niet snel naar een andere vereniging hoeven.

Naast het stimuleren van de verbondenheid via vriendschappen binnen teams en verenigingen kan er gebruik worden gemaakt van het potentieel in de Twentse identiteit en cultuur. Het bewust worden van Twente als dé volleybal regio van Nederland kan zo een uiting worden van de trots die veel Tukkers voelen bij hun afkomst. Een belangrijk punt hierin is dat er duidelijk wordt dat iedereen van jong tot oud en laag tot hoog niveau zijn rol speelt in het Twentse volleybal en Twente dus niet wordt beschreven als een topvolleybal regio, maar als volleybal regio. Dit is van belang omdat voor verbondenheid inclusiviteit belangrijk is en deze zo sterker zal zijn. Zo worden er zo min mogelijk mensen buitengesloten. Door het labelen van Twente als dé volleybal regio van Nederland spreek je niet alleen de trots van de Tukkers aan, maar is er ook sprake van het willen volleyballen in deze regio wanneer iemand niet uit Twente komt. Voor de inclusiviteit is het dus van belang dat Twente uitgeroepen wordt als volleybal regio, maar dat dit zo neutraal mogelijk gebeurt zodat er zo min mogelijk sprake is van exclusiviteit.

Met het op deze manier bevorderen van de verbondenheid kan niet alleen het behoud van de Twentse volleybalcultuur gestimuleerd worden maar kan ook de motivatie stijgen. Daarnaast kan het mentale welzijn van individuen verbeteren omdat met het voeden van de behoefte voor verbondenheid vanuit de sociale context intrinsieke motieven kunnen ontstaan. Deze intrinsieke motieven kunnen zorgen voor een hoger mentaal welzijn.

Bronnen

Abrams, K. M., Wang, Z., Song, Y. J., & Galindo-Gonzalez, S. (2014). Data richness trade-offs between face-to-face, online audiovisual, and online text-only focus groups. *Social Science Computer Review*, 33, 80–96.

Anderson, D.F., & Stone, G.P. (1981). Sport: A search for community. In S.L. Greendorfer & A. Yiannakis (Eds.), *Sociology of sport: Diverse perspectives* (pp. 164-172). West Point, NY: Leisure Press.

Bakker, F. C. & Oudejans, R. R. D. (2019). *Sportpsychologie*. Nieuwegein: Arko Sports Media.

Bale, J. (1988). The place of 'place' in cultural studies of sports. *Progress in Human Geography*, 12(4), 507–524.

Bale, J. (2002a). Lassitude and latitude: Observations on Sport and Environmental Determinism. *International review for the sociology of sport* 37/2(2002) 147–158.

Bale, J. (2002b). *Sports geography*. Taylor & Francis.

Bao, X.-h., & Lam, S.-f. (2008). Who makes the choice? Rethinking the role of autonomy and relatedness in Chinese children's motivation. *Child Development*, 79(2), 269–283.

Berg, T. van den. (2020, 5 september). Nieuwe vloer in sporthal Dorpshuis De Haambrink Mariaparochie. Tubantia. Link: <https://www.tubantia.nl/tubbergen/nieuwe-vloer-in-sporthal-dorpshuis-de-haambrink-mariaparochie~a79a6a18/?referrer=https://www.google.com/>

Bernard, H. R. (2011). *Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches*. Rowman & Littlefield. Rowman & Littlefield.

Bosscher, V. de, Sotiriadou, P. & Bottenburg, M. van. (2013). Scrutinizing the sport pyramid metaphor: an examination of the relationship between elite success and mass participation in Flanders. *International Journal of Sport Policy and Politics*. Link: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19406940.2013.806340>

Bussemeyer, J., Hastie, R. & Medin, D. L. (1995). *Decision Making from a Cognitive Perspective: Advances in Research and Theory*. Verenigde Staten: Academic Press.

Casey, M. M., Eime, R. M., Payne, W. R. & Harvey, J. T. (2009). Using a Socioecological Approach to Examine Participation in Sport and Physical Activity Among Rural Adolescent Girls. *Qualitative Health Research*, Volume 19, Number 7, July 2009, 881-893.

Link:

https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1049732309338198?casa_token=c8NWgVUIQ3oAAAAA:q9c3QuB6rI90liWQY5nfy2wHR6_y-JIz01KtPEr0waMgZ5sR0LcpCmlSTKn1vCDPnbzJVP7pRH36XQ

CBS. (2019a). Regionale kerncijfers Nederland. Link: <https://opendata.cbs.nl/statline/>

CBS. (2019b). Kerncijfers wijken en buurten 2019. Heerlen: CBS.

Chantal, Y., Guay, F., Dobreva-Martinova, T. & Vallerand, R. J. (1996). Motivation and Elite performance: An Exploratory Investigation with Bulgarian Athletes. *International Journal Sport Psychology*, 27, 173-182.

Chen, J., & Neo, P. (2019). Texting the waters: An assessment of focus groups conducted via the WhatsApp smartphone messaging application. *Methodological Innovations*, 12(3).

Link: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2059799119884276>

Chirkov, V. I. (2007) Culture, personal autonomy and individualism: Their relationships and implications for personal growth and well-being. In G. Zheng, K. Leung & J. G. Adair (Eds.), *Perspectives and progress in contemporary cross-cultural psychology*. (pp. 247-263) Beijing, China: China Light Industry Press.

Coleman, J. (1961) Athletics in high school. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 338, 33-43.

Cornwall, A., & Jewkes, R. (1995). What is participatory research? *Social Science and Medicine*, 14, 1667–1676.

Côté, J., Macdonald, D. J., Baker, J. & Abernethy, B. (2006). When “where” is more important than “when”: Birthplace and birthdate effects on the achievement of sporting expertise. *Journal of Sports Sciences*, 24:10, 1065-1073.

Côté, J., Murphy-Mills, J. & Abernethy, B. (2012). *The development of skill in sport. Skill acquisition in sport: research, theory and practice*. Abingdon, Oxon, United Kingdom: Routledge.

Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). Los Angeles: Sage.

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design : Choosing among five approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Creswell, J.W. & Poth, Ch.N. (2018, 4th ed.) *Qualitative inquiry & research de-sign: choosing among five approaches*. Sage, Thousand Oak.

Crouse, K. (2018). Norwich: One Tiny Vermont Town's Secret to Happiness and Excellence. Verenigde Staten: Social sciences.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum Press.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11, 227-268.

Denscombe, R. (2003). *The good research guide* (2nd ed.). Maidenhead, England: Open University Press.

Dubrow, J. K. & Adams, J. (2010). Hoop inequalities: Race, class and family structure background and the odds of playing in the National Basketball Association. *International Review for the Sociology of Sport* 47(1) 43–59.

Earle, N. (1995). Hockey as Canadian Popular Culture: Team Canada 1972, Television and the Canadian Identity. *Journal of Canadian Studies/Revue d'études canadiennes*, Volume 30, Number 2, Summer 1995, pp. 107-123.

Gaffney, C. (2014). Geography of Sport'. Joseph McGuire (ed.), *Social Sciences in Sport* (Champaign IL: Human Kinetics), 109–134.

Galen, R. van. (2019). Dilemma's van een topcoach.

Graeber, D. (2018). *Bullshit Jobs: A Theory*. New York: Simon & Schuster.

Graffigna, G., & Bosio, A. C. (2006). The influence of setting on findings produced in qualitative health research: A comparison between face-to-face and online discussion groups about HIV/AIDS. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(3), 55–76.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). *Competing paradigms in qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.

Gubrium, J. F., & Holstein, J. A. (Eds.). (2002). *Handbook of interview research: Context and method*. Sage.

Guillen-Royo, M., Kasser, T. (2015) Personal Goals, Socio-Economic Context and Happiness: Studying a Diverse Sample in Peru. *Journal of Happiness Studies*, 16(2) ,405-425

Heere, B. & James, J. D. (2007). Sports Teams and Their Communities: Examining the Influence of External Group Identities on Team Identity. *Journal of Sport Management*, 2007, 21, 319-337.

Hospers, G. J. & Lochem, M. van. (2002). Tussen draagvlak en daadkracht: De Twentse samenwerkingsparadox. KNAG. Link:
[http://www.geography.nl/geografie/index.php?id=640&tx_ttnews\[swords\]=landbouw&tx_ttne](http://www.geography.nl/geografie/index.php?id=640&tx_ttnews[swords]=landbouw&tx_ttne)

[ws\[pointer\]=35&tx_ttnews\[tt_news\]=139&tx_ttnews\[backPid\]=502&cHash=9f3aa40422](#)

Hospers, G. J. (2004). Twente een regio tussen trend en traditie. (AO-reeks; No. 2816). Lelystad: Uitgeverij AO (Actuele Onderwerpen).

Huygen, A., & De Meere, F. (2008). De invloed en effecten van sociale samenhang: Verslag van een literatuurverkenning. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Jütting, D. H., Schulze B., Müller U. (2009). Local sport in Europe. Münster, Duitsland: Waxmann Verlag.

Kasser, T., & Ryan, R. M. (1993). A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a life aspiration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 410-422.

Kasser, T., & Ryan, R. M. (1996). Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 80-87.

Kenny, A. J. (2005). Interaction in cyberspace: An online focus group. *Journal of Advanced Nursing*, 49, 414-422.

Klinkhamer, K. & Romani, C. (n.d.). BOP Project. Amsterdam: VU.

Krawczyk, Z. (1980). Sport and culture. Article in *International Review of Sport Sociology*. Link: <https://journals-sagepub-com.ru.idm.oclc.org/doi/pdf/10.1177/101269028001500302>

Krueger, R. A. (2002). *Designing and Conducting Focus Group Interviews*. University of Minnesota.

Kuijpers, S. (2019). Het Nederlands Handbal Verbond in haar institutionele omgeving. Universiteit Utrecht.

Leung, F.-H. & Savithiri, R. (2009). Spotlight on focus groups. *Can Fam Physician*. 2009 Feb; 55(2): 218-219.

Löwik, F. G. H. (2003). *De Twentse Beweging: strijd voor modersproake en eigenheid*. University of Groningen.

Lynch, M. F. (2020) The Cultural Internalization Scale: Assessing internal and external reasons for endorsing one's cultural identity. *Education and Self-Development*, 15(156), 38-55.

Lynch M.F., Salikhova N.R. & Eremeeva A.V. (2020). Basic Needs in Other Cultures: Using Qualitative Methods to Study Key Issues in Self-Determination Theory Research. *Psychology, Journal of the Higher School of Economics*. 2020. Vol.17, No 1. 134-144.

Lynd, R. and Lynd, H. (1929). *Middletown*. New York: Harcourt, Brace and World.

Macdonald, D. and Kirk, D. (1996). Private lives, public lives: Surveillance, identity and self in the work of beginning physical education teachers. *Sport, Education & Society*, 1(1), 59–75.

Mann, C., & Stewart, F. (2000). *Internet communication and qualitative research: A handbook for researching online*. London: Sage.

Matelski, M. H. & Hogg, M. A. (2015). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition)*.

Matthews, J., & Cramer, E. P. (2008). Using technology to enhance qualitative research with hidden populations. *Qualitative Report*, 13, 301–315.

Mooney, A., Casey, M. & Smyth, J. (2012). 'You're no-one if you're not a netball girl': rural and regional adolescent girls' negotiation of physically active identities. *Annals of Leisure Research*, Volume 15, 2012 - Issue 1. Link:
https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/11745398.2012.670961?casa_token=ptZ5nF9mbCYAAAAA%3AzFndW46RV6iJMiUjrL8EekpiEiKw2EsPVhfiANZVp7zykrW8VexwBiw72qdYpsQZoQxNqRApDg

Nalipay, M. J. N., King, R. & Cai, Y. (2020). Autonomy is equally important across East and West: Testing the cross-cultural universality of self-determination theory. *Journal of Adolescence*, 78 ,67-72.

Nevobo. (2020a, 18 maart). Competities Topdivisie en lager gestopt. Link:
<https://www.nevobo.nl/nieuwsbericht/2020/03/18/competities-topdivisie-en-lager-gestopt>

Nevobo. (2020b, 3 januari). 2020 is goed begonnen in volleybalend Twente. Link:
<https://www.nevobo.nl/nieuwsbericht/2020/01/03/2020-is-goed-begonnen-in-volleyballend-twente>

O'Connor, H., & Madge, C. (2003). "Focus groups in cyber-space": Using the Internet for qualitative research. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 6, 133–143.

Ostaijen, M. van, & Peeters, R. (2011, oktober 3). Sociale cohesie: een dorps ideaal voor de grote stad. Link: <https://www.socialevraagstukken.nl/sociale-cohesie-een-dorps-ideaal-voor-de-grote-stad/>

Pedersen, D. M. (2002). Intrinsic-extrinsic factors in sport motivation. *Perceptual and Motor Skills*, 2002,95, 459-476.

Phillippi, J. & Lauderdale, J. (2017). *A Guide to Field Notes for Qualitative Research: Context and Conversation*. Qualitative Health Research.

Putnam, R.D. (2002). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Touchstone.

Ramshaw, G. & Hinch, T. (2006). Place Identity and Sport Tourism: The Case of the Heritage Classic Ice Hockey Event. *Current Issues in Tourism*, 9:4-5, 399-418.

- Reid, D. J., & Reid, F. J. (2005). Online focus groups. *International Journal of Market Research*, 47, 131–162.
- Reisner, S.L., Randazzo, R.K., White Hughto, J.M., Peitzmeier, S., DuBois, L.Z., Pardee, D.J., Marrow, E., McLean, S., & Potter, J. (2018). "Sensitive health topics with underserved patient populations: Methodological considerations for online focus group discussions." *Qualitative health research* 28(10): 1658-1673.
- RIVM. (2006). Rapport: Krimp en Ruimte. Den Haag: Ruimtelijk planbureau. Link: https://www.rivm.nl/bibliotheek/digitaaldepot/Krimp_en_ruimte.pdf
- Roberts, G. C. (1992). *Motivation in sport and exercise*. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers.
- Rogers, A., Castree, N. & Kitchin, R. (2013). *Dictionary of Human Geography*. Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.
- Rooney, J. F. (1976). *A Geography of American Sport*. Verenigde Staten: Longman Higher Education.
- Sands R. R. & Sands, L. R., (2010). *The Anthropology of Sport and Human Movement: A Biocultural Perspective*. Verenigd Koninkrijk: Lexington Books.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2008). *Methoden en technieken van onderzoek*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Schneider, S. J., Kerwin, J., Frechtling, J., & Vivari, B. A. (2002). Characteristics of the discussion in online and face-to-face focus groups. *Social Science Computer Review*, 20, 31–42.
- Stevens, G. 5 maart 2019. Hoofdonderzoeker Gonneke Stevens over De Week voor de Gezonde Jeugd: Nederlandse jeugd beweegt nog steeds niet genoeg. Geraadpleegd op 28 februari 2020 via: <https://www.uu.nl/nieuws/nederlandse-jeugd-beweegt-nog-steeds-niet-genoeg>
- Stewart, D. W., Shamdasani, P. N. & Rook, D. W. (2007). *Focus Groups: Theory and practice*. London: Sage.
- Stokvis, R. (2011). Doorbreek het sociaalhistorisch vacuüm rond bewegingsonderzoek. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 90(4), 219–219.
- Tates, K., Zwaanswijk, M., Otten, R., van Dulmen, S., Hoogerbrugge, P. M., Kamps, W. A., Bensing, J. M. (2009). Online focus groups as a tool to collect data in hard-to-include populations: Examples from paediatric oncology. *BMC Medical Research Methodology*, 9, 15.
- Taylor, O. W. (2015). *It's Culture, Not Genes: Explaining Why Jamaican Sprinters Are the*

Fastest Humans on Earth. *A Journal of Caribbean Culture*, Volume 61, 2015 - Issue 1: Why Jamaica? Link:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00086495.2015.11672546?journalCode=rcbq20>

TNO. (2019). *Oorzaken, gevolgen en risicogroepen van burn-out: tussenrapportage*. Den Haag: TNO.

Turney, L., & Pocknee, C. (2005). Virtual focus groups: New frontiers in research. *International Journal of Qualitative Methods*, 4, 32–43.

Tuttas, C. A. (2014). Lessons learned using Web conference technology for online focus group interviews. *Qualitative Health Research*, 25, 122–133.

Vallerand, R. J., Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1987). Intrinsic Motivation in Sport. *Exercise and Sport Sciences Review*, 15 (1), 389–426.

Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Selfdetermination and persistence in a real-life setting: Toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1161-1176.

Wagner, P. (1981). *Sport: culture and geography*. Pred, A., editor, *Time and space 524 in geography*, Lund: Gleerup

Walston, J. T., & Lissitz, R. W. (2000). Computer-mediated focus groups. *Evaluation Review*, 24, 457–483.

Wetton, A. R., Radley, R., Jones, A. R. & Pearce, M. S. (2013). What Are the Barriers Which Discourage 15-16 Year-Old Girls from Participating in Team Sports and How Can We Overcome Them? *BioMed Research International*, Volume 2013. Link: <https://www.hindawi.com/journals/bmri/2013/738705/>

Wise, N. & Kohe, G. Z. (2018). Sports geography: new approaches, perspectives and directions. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, Volume 23.

Witteaman, J. (2018, 29 juni). 'Er is een ongelooflijke hoeveelheid dode tijd bijgekomen.' *De Volkskrant*.

Woodyatt, C. R., Finneran, C. A., & Stephenson, R. (2016). In-person versus online focus group discussions: A comparative analysis of data quality. *Qualitative Health Research*, 26, 741–749.

Ybarra, M.L., DuBois, L.Z., Parsons, J.T., Prescott, T.L. & Mustanski, B. (2014). Online focus groups as an HIV prevention program for gay, bisexual, and queer adolescent males. *AIDS Educ.*

Yıldız, H., & AÇak, M. (2018). Examination of football fanaticism levels of high school students, *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 738-748.

Yu, J., Taverner, N., & Madden, K. (2011). Young people's views on sharing health-related stories on the Internet. *Health & Social Care in the Community*, 19, 326–334.